

Кобяков

19

ВСЕСВЕТ

1925
24000+

1934

В.И.-У
6-КН.

7

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
== шоденну велику газету ==

„ВІСТИ ВУЦВК“

с двохижневим багато ілюстрован. літературно-художнім журналом

„ВСЕСВІТ“

ЦІНА НА МІСЯЦЬ 60 КОП.

з газет. „Вісти“ по колект. передплаті	1	крб.	15	к.	
індивідуальній	»	. 1	»	40	»
звичайній	»	. 1	»	90	»

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ:

в конторі Видавництва „ВІСТИ“, вул. К. Лібніхта, 11, а також уповноваженими Видавництва.

Приєм у редакції «ВСЕСВІТ» що-дня, крім свят, від 1-ї до 4-х години дня.

Рукописи слід надсилати чітко написаними на одній сторінці аркуша.

Телефон № 14—73.

Видавництво газети «ВІСТИ ВУЦВК».

Центральне Видавництво Союзу Українських

Рукописи слід надсилати чітко написаними на одній сторінці аркуша.

Телефон № 14—73.

Видавництво газети «ВІСТИ ВУЦВК».

Центральне Видавництво Союзу Українських Пролетарських і Селянських Письменників

„СІМ“

==== (Село і Місто) ====

випускає повний збірник творів Тараса Шевченка в двох томах. Перший том вийде в перших днях квітня, а другий том в кінці травня цього року. Ціна передплати за ціле видання 6 (шість) карбованців з розкладкою на три терміни: 1) 2 крб. 50 к. при замовленні, 2) 2 крб. по отриманні першого тому і 3) 1 крб. 50 коп. по отриманню другого тому.

Одночасно з тим видавництво „СІМ“ випускає альбом „Тарас Шевченко як маляр“ (малюнки і графіка) — 50 вибраних малюнків Т. Шевченка. Ціна передплати 1 крб. 50 коп. При замовленні платиться 1 крб. 50 коп. і 50 коп. по отриманні альбому.

ЗАМОВЛЕННЯ НА ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ:

ЦЕНТРАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО — Москва, вул. Огарева (б. Газетний пер.), дім № 14 і його контори та представники на місцях (в Харкові, площа Розі Люксембург, дім 18, Балицький М. В., в Києві, вул. Воровського, № 5, МІТТ А. Я., Одеса, вул. Пастера, № 34, Швобельман Р. Я. Р., — в Полтаві, Єкатеринославі, Чернигові, Винниці, Бахмуті; Житомері, Ростові н/Д., Краснодарі і інших містах Союзу РСР.

Ціна окр. № 30 коп.

[05 (47714X) „1925“].

ВСЕСВІТ

№ 7

15-го КВІТНЯ
1925 р.

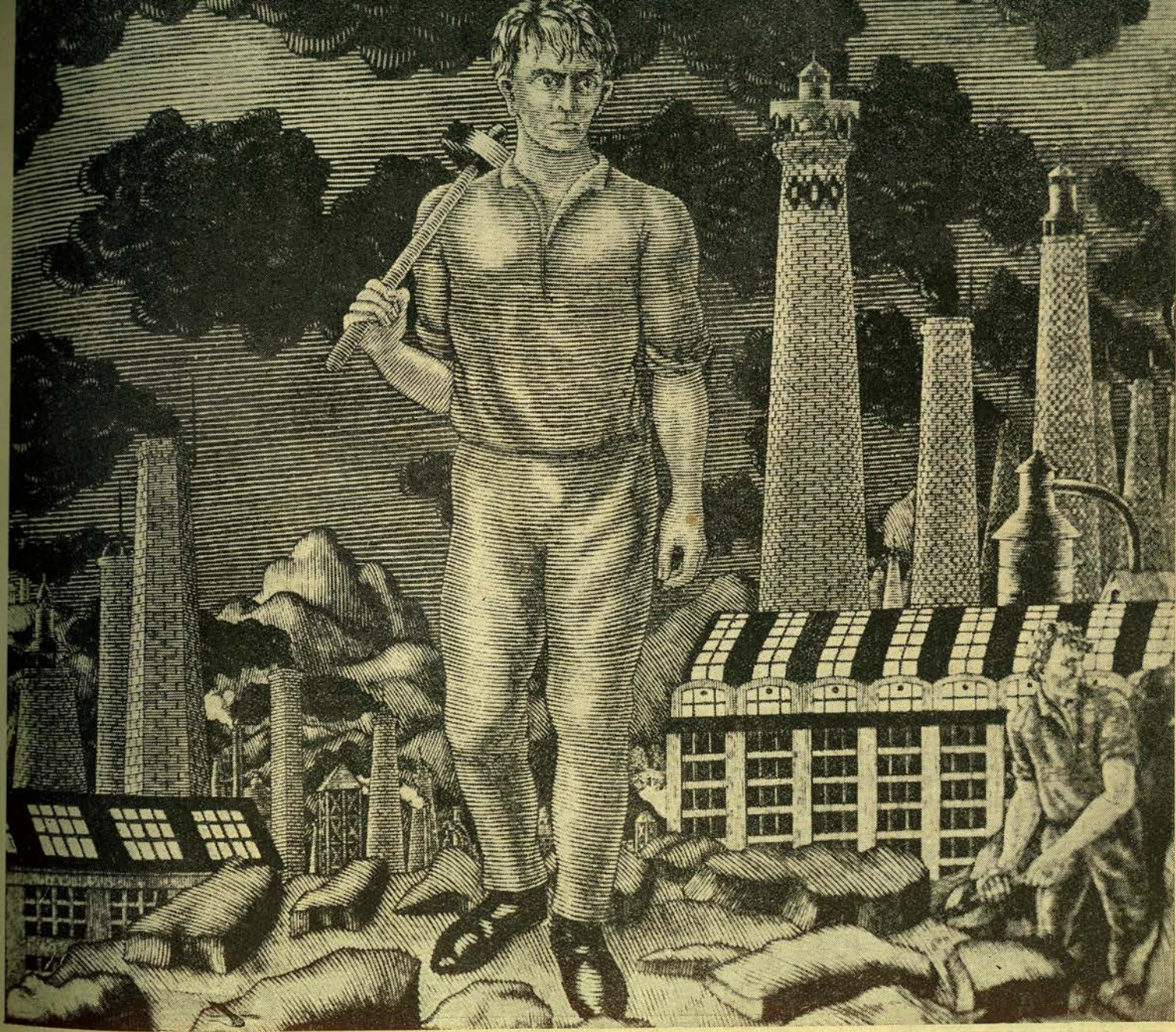
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

За редакцією В. БЛАКИТНОГО

▼▼▼ РЕДАКЦІЯ: ▼▼▼
Харків, вул. Лібкнехта, № 11.

ЗМІСТ. Оповідання: Учитель Вагута—Михайло Майський; Вірші: Чучишині колеса—Ол. Корж; Нариси: Робітнича недоля на Лені—П. Оленіч-Гіненко; Золото полите кров'ю—В. Ів.; На порозі нової казки—М. Лебедь; Гірняки—К. Подолянин; Вій—І. Туркельтауб; Малюнки—художн. Довженко; Ілюстрації фотографа «Всесвіту» А. Плахтія; Кліше—цинкографії „Червоний Друк“; Метранпажі—П. Касапов М. Зайцев.

„Робітник“—гравюра Мозалевського.

Видання 1862 року. Сторінка 100.

17 квітня

РОБІТНИЧА НЕДОЛЯ НА ЛЕНІ.

1912 року.

Спогади.

Акціонерна спілка Лензото, або Акціонерне Ленське Товариство загарбало золоті жили в районі річки Бодайбогільці-Вітіма, що впадає в величезну річку Лену.

Товариство закупило всі пароплави, баржі та ще й всю бодайбокську залізницю.

105 солдат-задурманених селян та робітників розстріляно по наказу жандарського офіцера 270 шахтарів-рідних братів сірої шинелі.

250 чоловік поранили сірі шинелі.

Присяга цареві, воїнська честь присилкували.

Тоді заворушилися в Петербурзі.

Треба було одвести очі.

Треба було пустити по всьому світові, що цар-батюшка його уряд стоять за правду.

Поїхав на Лену шукати правди сенатор Манухин з цілою комісією.

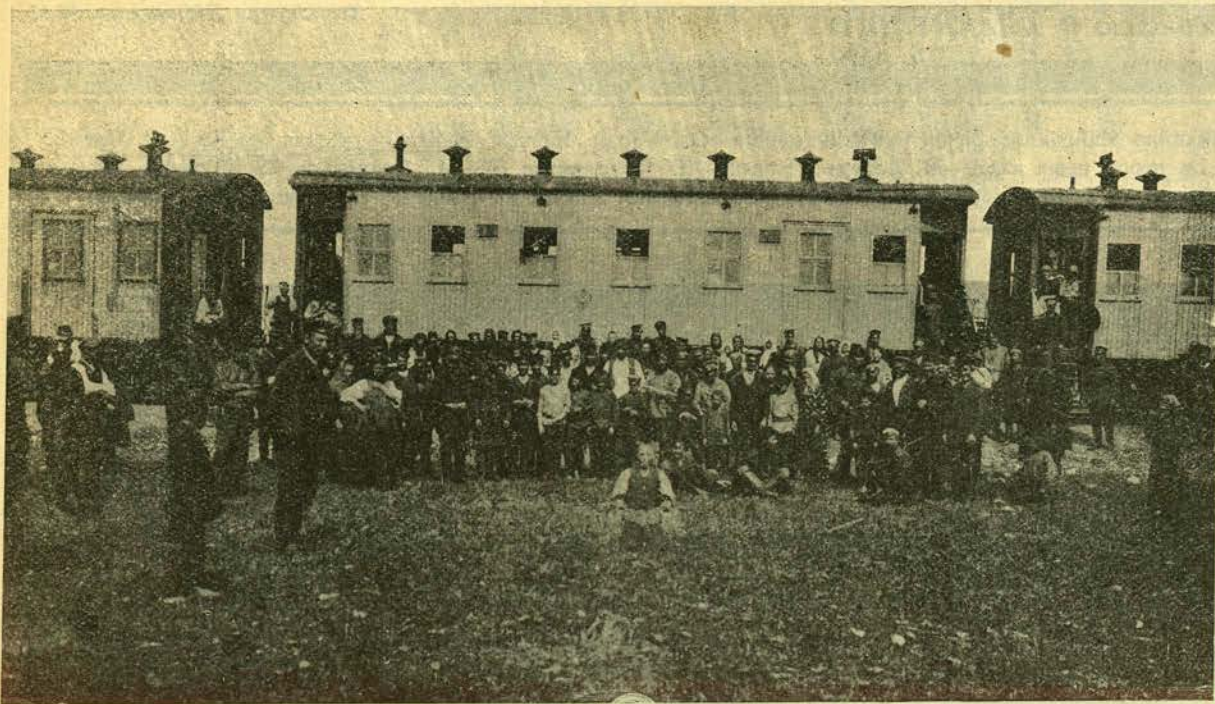
Довго шукав, правив панцихи по забитих, молився за благополучіє царя і народа та й вимовив три копійки.

Не подумайте, що це сказано для посміху.

Лензото опісля молитв Манухина додало по 3 копійки щоденної платні...

Як би там не було, а шахтарі працювати не схотіли. Чотири тисячі шахтарів повернулося додому.

Попереду везли поранених та недужих. Пересування почалося переселенськими потягами в травні, а закінчилося тільки лютому: треба було перевезти сімейних майже три тисячі, всіх більш 4-х тисяч.

Вагони переселенського потягу, що перевозив Ленських шахтарів. Вагони збудовано спеціально для переселенців 1908—10 р.

Воно захватило золотими опценьками селян, крамарів, урядовців, Канцеляристи, поліцейські оселедці, гірний догляд, судовники всі задубіли у тих золотих опценьках....

Паливо, світло, хліб, квартири, коні, харч, мануфактура—все було під владою господарів Лензото.

Неможливо було вільно дихнути там, де господарювала спілка. Голова спілки Белозеров був на Лені богом і царем, а його підручні що хотіли те й робили. До губерніального міста

Багато було, повідань про лихе життя, недолю, та кривду чоловіки і жінки показували одне і теж: усі думали і були певні, що стріляти не будуть, а якщо і будуть так тільки порядку-«холостими».

Спочатку навіть постріли не налякали нікого. Тільки побачили лихо, як побачили забитих... Тоді тільки стали ховатися за дрова, падати на землю. Задні не бачучи того, діється хоч і були постріли, перш ніж нагрозить бо не боялися

Вагони переселенського потягу, що перевозив Ленських шахтарів. Вагони збудовано спеціально для переселенців 1908—10 р.

Воно захватило золотими опценьками селян, крамарів, урядовців. Канцеляристи, поліцейські оселдці, гірний догляд, судовники всі задубіли у тих золотих опценьках...

Паливо, світло, хліб, квартири, коні, харч, мануфактура—все було під владою господарів Лензото.

Неможливо було вільно дихнути там, де господарювала спілка. Голова спілки Белозеров був на Лені богом і царем, а його підручні що хотіли те й робили... До губерніяльного міста Іркутська було 1734 верстви водою або кіньми, то тут кожен зрозуміє чого приходилося терпіти найнятим шахтарям. Дуже гірко приходилося. Щоденно згадувати вони приказку «скачи враже, як пан каже»...

Згадували, мовчали, терпіли...

Одначе до віку не терпітимеш.

Тай не можна було втерпіти:

Голодували, мерзли, переносили різні кари, навіть «виморозку», себ-то стоянку в мокрій одежі на морозі після праці у підмокаючих шахтах.

Нарешті загомоніли.

Отбили телеграми до губернатора, до міністра.

Поки їх діло розбіралось начальством, а розібрати його не було охоти і в Петербурзі, бо і там де-які з адміністраторів були акціонерами Лензота... Довелося самим шахтарям отетоювати свою долю.

Зробили страйк..

Тоді зарепетували господарі,

— Бунт. Політика. Соціялісти.

Смердючим м'ясом годували, прілим хлібом з запеченими мишами, а опріч цього гніт, та кривда при підрахунках грошей, примусило робітників застрайкувати. Закінчилось діло тим, що шахтарів постріляно по наказу господарів золотих жил—ротмістром Терещенком...

Багато було, повідань про лихе життя, недолю, та кривду. Чоловіки і жінки показували одне і теж: усі думали і були певні, що стріляти не будуть, а якщо і будуть так тільки в порядку-«холостими».

Спочатку навіть постріли не налякали нікого. Тільки трохи побачили лихо, як побачили забитих... Тоді тільки стали ховатись за дрова, падати на землю. Задні не бачучи того, що діється, хоч і чули постріли, перлися наперед, бо не боялись «холостих» зарядів.

І полягло п'ятьсот душ під кулями стоп'яти салдат, які дали сімсот пострілів по своїх братах.... П. Оленіч-Гнененко

Типи шахтарів-переселенців та ходаків. Злидні заганяли на Лену.

І Л Ю С Т Р А Ц І Я.

Поль Бонкур.

Відкриття пам'ятника Жоресу.

Ренодель.

В Кастрі, де жив дитиною Жорес, збудовано йому пам'ятника. Статуя великого промовця й революціонера зроблена різьб'ярем Габріелем Тюех.

Поль Бонкур.

Відкриття пам'ятника Жоресу.

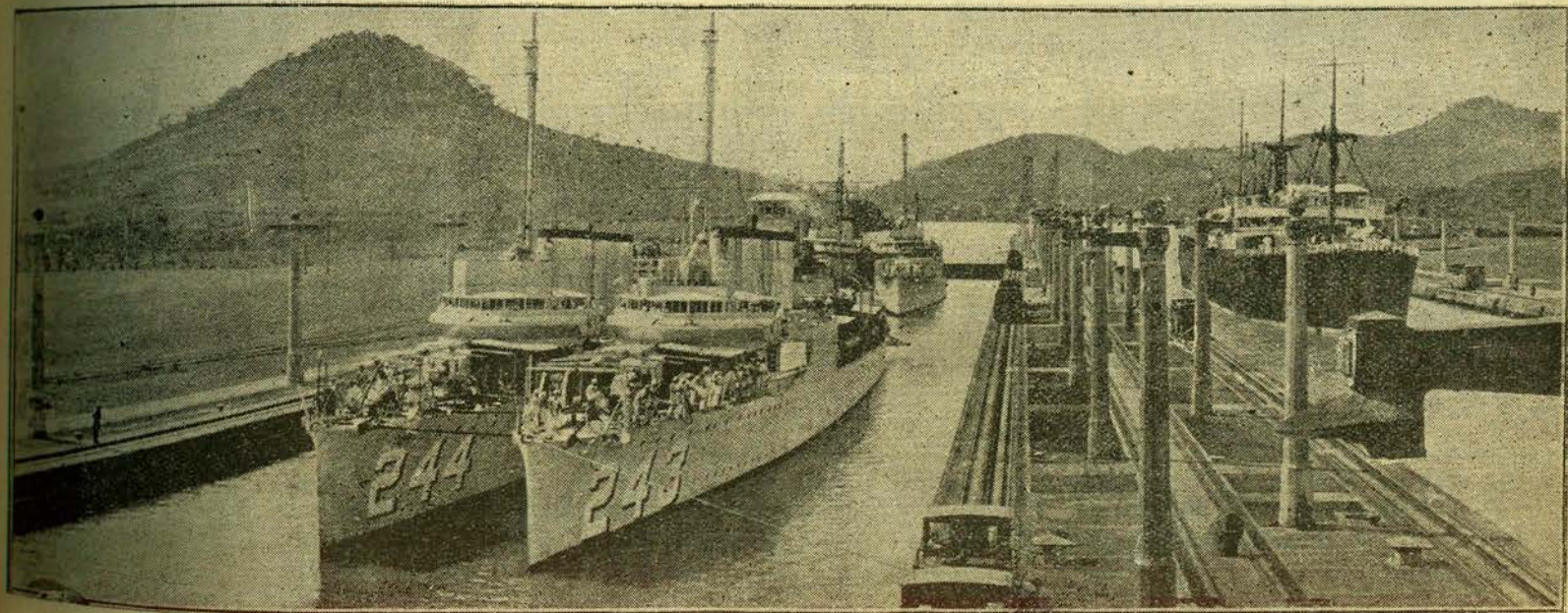
Ренодель.

В Кастрі, де жив дитиною Жорес, збудовано йому пам'ятника. Статуя великого промовця й революціонера зроблена різб'ярем Габріелем Тюех.

Відкриття пам'ятника провадилось під головуванням бувш. прем'єра Еріо (на трибуні), праворуч—Ренодель, ліворуч Поль Бонкур.

Еріо свою промову присвятив обороні політики французького уряду.

Рендель підкреслив, що Жорес перший поклав основу правилам третейського суду, до якого звертаються й нині... Поль Бонкур згадував...—трудове дитинство Жореса.

Чотири американські „нищителі“ найновішого типу в Панамському каналі відряжаються на військові маневри з Тихого океану в води Гавайї.

Президентські вибори в Німеччині.

Зверху—фронтовики на агітаційних авто з лозунгами—„Трудяща Німеччина вибірає робітника Тельмана!“. Нижче—перевиборчі збори робітників Берліну, — на трибуні—Тельман. Внизу—робітничі маніфестують.

Тов. ТЕЛЬМАН — одна з найяскравіших фігур пролетарського руху в Німеччині. Тов. ТЕЛЬМАНУ 39 років. З 1904 р. він є членом німецької спілки транспортних робітників. На початку війни тов. ТЕЛЬМАН заняв антімлітаристську позицію і був відданий військовому суду. З 1919 р. тов. ТЕЛЬМАН є членом Гамбурського парламенту. В 1923 році він був вибраний в рейхстаг, де має посаду голови комфракції. На голосуванні в кандидати президента Німеччині тов. ТЕЛЬМАН одержав 1.790.000 голосів.

Всеукраїнська промислова виставка.

Необхідність у такій виставці назривала рівнобіжно з розвитком нашої промисловости.

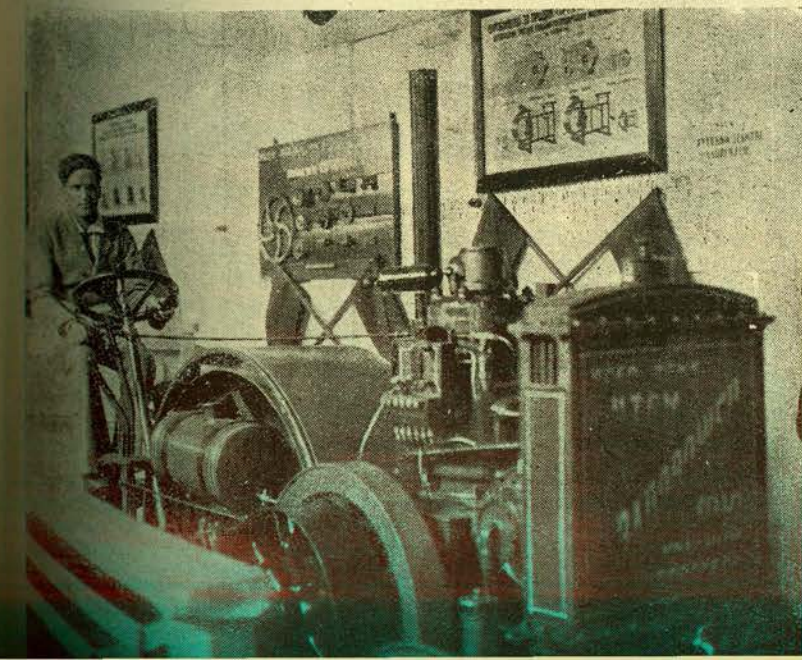
Організована у Харкові ВРНГ промислово-всеукраїнська виставка є найкращим показником стану, технічних досягнень нашої промисловости.

Головне завдання виставки-бути технікумом позашкільного типа для робітництва. Робітник тут, вивчаючи процеси виробництва по окремих галузях, здобуває ширшу кваліфікацію, збільшує свій культурний рівень і в наслідку—продуктивність своєї роботи.

Виставка має можливість давати знання не тільки неграмотним робітникам, але й—кваліфікованим.

Виставка організовує семінари, курси, підготовляє керівників екскурсійми, промислових статистиків, торговельних адміністраторів і т. инш.

Окрім того пропонувано всім заводам доставляти на виставку свої виробни і досягнення, винаходи для консультації. Таким чином виставка являється стимулятором української промисловости.

Подібні виставки в Європі існують здавна. Найбільш могутні—в Німеччині, Англії, Сполучених Штатах. Але приватня конкуренція кладе тут свій відбиток... Виставки тут виключно пропангують приватній торг, промисловість.

Наша виставка особливо цінна тим, що дає можливість робітнику вивчати процеси виробництва всіх галузів промисловости.

Ця особливість і відрізняє наші виставки від закордонних де процеси виробництва, через капіталістичну конкуренцію, старанно затушовуються і виставки там мають, переважно, товаровой характер.

Особливо багатий, на Всеукраїнській промисловій виставці гірний відділ. Руда Криворіжжя, Уралу—ртутна, марганцева, етапи обробки показано тут... Багато експонатів має Сельмаштрест в числі яких є і трактор заводу «Запорожець». Цікаві павільйони Цукротресту, Бумтресту. Останній схематично показує виробництво рулона паперу. Тютюнову, конфетну фабрику показано, навіть, «на ходу».

Мистецьки зроблено павільйон Укртекстильтресту—виключно з матеріалів продуктуемих текстильтрестом. Грубезні канати-спираль-с-колони, грубезні рядна-покрівля, стіни. По боках пірамідами-паси, канати, троси. Ліворуч, на передньому плані працює ткацький станок.

Великий павільйон Харківського металотресту. Сепаратор для вуглю, вібраційна сортировка, велосипеди-етапи виробництва—від куска заліза до

Пам'ятник з антрациту.

цева, етапи обробки по-казано тут... Багато експонатів має Сельмаштрест в числі яких є і трактор заводу «Запорожець». Цікаві павільйони Цукротресту, Бумтресту. Останній схематично показує виробництво рулона паперу. Тютюнову, кондитерську фабрику показано, навіть, «на ходу».

Пам'ятник з антрациту.

Мистецьки зроблено павільйон Укртекстильтресту—виключно з матеріалів продуктуємих текстильтрестом. Грубезні канати-спираль-с-колони, грубезні рядна-покрівля, стіни. По боках пірамідами-паци, канати, троси. Ліворуч, на передньому плані працює ткацький станок.

Великий павільйон Харківського металотресту. Сепаратор для вуглю, вібраційна сортировка, велосипеди-етапи виробництва—від куска заліза до велосипеда, схема виробництва телефонного апарата, радіо-приймача показано тут.

Харківський Хімкомбінат показує етапи виробництва оцету, фарб, мила.

Декоративно зроблено павільйон Цукротресту. Зверху, на арці—два великих білих буряки з гичками розляглись поважно, внизу—в скляних шухлядах насипано білий, як сніг, цукор. В середині павільйону, в склянках, порошками, розчином показано етапи виробництва—від білого буряка до готового цукру.

Зелена рослинність рясніє жовтим цвітом—олійними фарбами намальовано на стіни, внизу—в шклянках іскориться масло—павільйон Масло-тресту.

Очі розбігаються від багатства експонатів. Все рябіє, виблискує, торохкотить... Глядачі гуртами ходять від одного павільйону до другого. Інструктори докладно все пояснюють...

Робітники мають гарну, нову школу...

К.

Зверху павільйон Укрсельмаштресту—трактор «Запорожець». Нижче павільйон Укртекстильтресту.

НА ПОРОЗІ

Та немає ніде на Україні таких чарівних, диких місць, як оті пороги дніпрові... Тихо котить блакитно—шкляні води Дніпро до Чорного моря—і раптом перегородили йому шлях скелі... і тут бі снуючись б'ється—гуде Дніпро—поки не пройде оті 92 порожисті верстви і знову широкою, могутньою змією поплине степами, плавнями тихий, лагідний, блискучий... 92 верстви віддав Дніпро порогам та заборам—і лягли тут через все русло нечислимі лави каміння—скелі—по них гуде хвиля, вкриває їх білою піною, розсипається самоцвітним дощем бризків...

Порогів усього 9: 1) Кодацький, 2) Сурський, 3) Лоханський, 4) Дзвонецький, 5) Ненасиць або Дід, 6) Вовнізький—(інакше Онук), 7) Будило, 8) Лишний, 9) Вільний (або Гадючий)—і розкинулись вони на протязі 62 верств, од слободи Старий Ксдак до слободи Марієнталь. До цього треба додати ще більш 30 забор—то й матимемо оту порожисту частину Дніпра, що тягнеться від Катеринославу до м. Запоріжжя аж на 92 верстви. Та краса ця дніпрові не приносила жодної користі. І ще за старого ладу гадали, зробити шлюзовання порогів—та так це й залишилось, аж до нашого часу і лише тепер Радянська влада береться до використання отієї величезної сили «білого вугілля»,—води, що марно пропадає на порогах. Саме: в плані електрифікації нашої країни стоїть між іншими електричними станціями і дніпровська гідроелектростанція.

Ця величезна гідроелектростанція буде збудована біля німецької колонії Кичкаса, що не далеко від міста Запоріжжя. Проект і плани будови цієї станції вже готові, і цього місяця (березня) вони будуть повірені експертизою (спеціальною комісією) інженерів, техніків при участі закордонних спеціалістів.

По плану дніпровська станція буде одною з більших станцій світа, з найновішою технікою. Будова її розрахована не 6 років і конштутатиме

НОВОЇ КАЗКИ

Старий Дніпро—місце майбутнього мосту над магістраллю.

145 мільйонів карбованців. Першого року будовання, доки роботу буде організовано, при будові мусить працювати понад 10.000 людей. В першу чергу буде збудована залізниця для підвозу матеріялу. Всі металеві заводи України відстануть величезні замовлення, багато де-чого, що в нас не виробляється, буде заказано за кордоном.

Підготовка вже давно почалась, а робота масова повинна почати біжучим році після того, як буде вже сказано останнє слово експертів. Повним ходом робота закипить в найближчій майбутній, після всесвітнього з'їзду рад.

Будова дніпровської електростанції зацікавила не тільки нас, але й всі закордонні інженіри і техніки.

Дніпровська електростанція в першій році після відкриття з турбинами в 300.000 кінських сил даватиме 1.200.000.000 кіловатт-годин дешевої електричної енергії. Ця електрична сила буде передаватись по дроту до заводів Катеринославу, Нікополю, Кам'янському, Дніпропетровську, Запоріжжю, а також на рудники Криворізького району. Передаватиметься електроенергія і на Херсонщину.

вугілля», — води, що жарно пропадає на порогах. Саме в плані електрофікації нашої країни стоїть між іншими електричними станціями і дніпровська гідроелектростанція.

Ця величезна гідроелектростанція буде збудована біля німецької колонії Кичкаса, що не далеко від міста Запоріжжя. Проект і плани будови цієї станції вже готові, і цього місяця (березня) вони будуть повірені експертизою (спеціальною комісією) інженерів, техніків при участі закордонних спеціалістів.

По плану дніпровська станція буде одною з більших станцій світа, з найновішою технікою. Будова її розрахована не 6 років і конштватиме

145 мільйонів карбованців. Першого року будування, доки роботу будувати не розпочато, при будові мусить працювати понад 10.000 людей. В першу чергу буде збудована залізниця для підвозу матеріялу. Всі металеві заводи України стануть величезні замовлення, багато де-чого, що в нас не виробляється, буде заказано за кордоном.

Підготовка вже давно почалась, а робота масова повинна почати біжучим році після того, як буде вже сказано останнє слово експертів. Повним ходом робота закипить в найближчій майбутній, після всесвітнього з'їзду рад.

Будова дніпровської електростанції зацікавила не тільки нас, а й всі закордонні інженіри і техніки.

Дніпровська електростанція в першій році відкриття з турбинами в 300.000 кінських сил даватиме в рік 1.200 000.000 кіловатт-годин дешевої електричної енергії. Ця електрична сила буде передаватись по дроту до заводів Катеринослава, Нікополя, Каменського, Миколаєва, Запоріжжя, а також на рудники Криворіжжя. Передаватиметься електроенергія і на Херсонщину, при її допомозі буде орошено 1.500.000 десятин землі в тому районі, що постійно терпить від посухи.

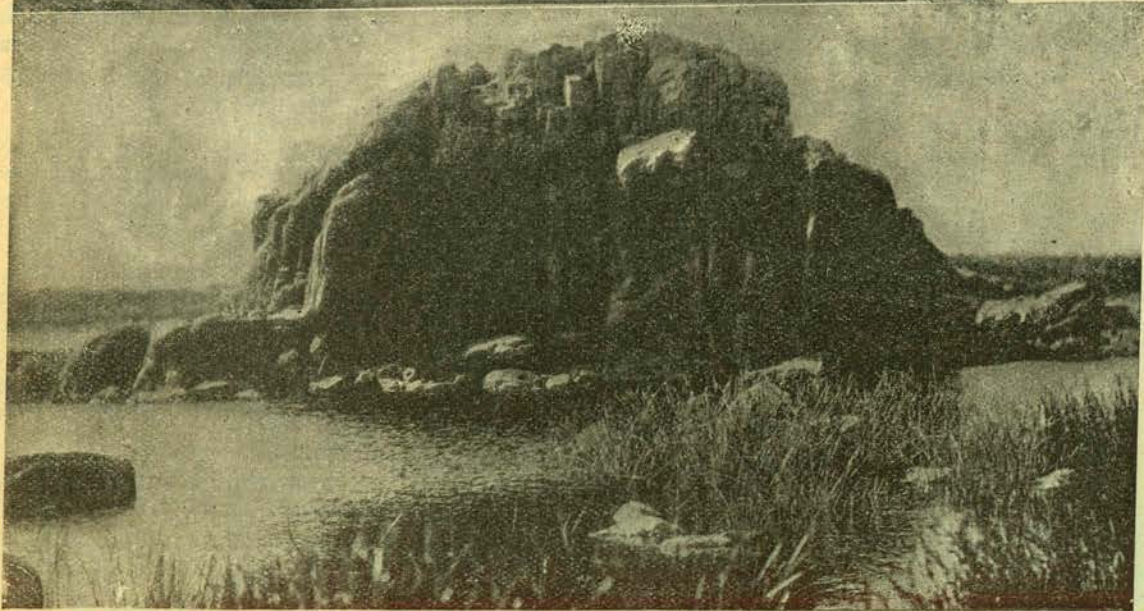
Таким чином електрична енергія дніпровської станції дасть змогу широко розвинути нашу фабрично-заводську промисловість, а також наше сільське господарство.

Біля Кічкаса буде збудовано впоперек Дніпра величезну чезну міцну та високу плотину (загату). Від цього порогу в Дніпрі так підніметься, що залле всі дніпрові порічки. Буде залято водою і кілька сел, що понад Дніпром. Ці села будуть перенесені за державні кошти далі від Дніпра. Там же біля плотины буде збудовано і електростанцію та спеціальний канал з підйомами, через котрий будуть пересуватися морські пароплави в гору і вниз по Дніпрові.

Запоріжжя стане найбільшим і найважливішим містом України з морськими портами, величезними складами, фабриками та заводами. Закипить тоді живіше життя України степової і освітіться мільйонами електричних світил. Це завдання має бути виконане в 1931-ім році.

А зараз в маленьких кімнатках старих фабричних будинку з ранку до ночі сидять над велетенськими топографічними мапами „чертежники“, роблять свої виклади інженерів і техніків.

Свідрова машина „Кей-Стон“ гуляє по берегах, впиваючись щупом у товщі землі, вивчаючи зданної природи. По всіх напрямках проводять дослідницькі групи, що роблять топографічні зйомки, досліджують склад грунту. Величезна сила „Дніпрострой“, і скільки роботи перед нею! Зайдіть до інженерів, там побачите мапи, де немає вже ніяких селищ Кичкасу, то що — на цих мапах зображено Дніпро майбутнього... Величезна ська плотина... шлюзова трьох-камерна будова... турбіни електростанції... сітка каналів що понесе ток до заводів Катеринослава, Нікополя, Миколаєва, Кам'янського, до рудників Криворіжжя... Нафтопроводи, що

Ненаситець „Вовче горло“ і скеля „Пугач“ на порогах.

тружають нафтоналивні судна з Батуму... Десятки елеваторів, що з них навантажують зерно в трюми чужоземних кораблів... Майбутнє ясне і близьке... і важко й дивно уявити його одразу... Мов зачарований відриваєшся від мап і малюнків...

Електрофікація Дніпра

Продукційні сили України.

Гарне підсоння України і найкращий у світі ґрунт-чорноземля сприяють розвитку сільського господарства. З другого боку Україна має величезні підземні багатства—кам'яне вугілля, залізна руда, сіль фосфорити і т. и. Однак не дивлячись на такі природні багатства, Україна в справі виробничій значно відстає від Західно-європейських держав. Причини—малий розвиток продукційних сил.

Отже першою роботою для підвищення продукційних сил буде—спорудження гідро-електричної станції на Дніпрі.

За останнім проектом проф. Олександрова Дніпро буде перегорожено трохи вище

острова Хортиці однією плотиною завдовжки 720 метрів, що дасть змогу одержувати висоту падіння (напор) води в 37 метрів. Гідроелектричну станцію буде споруджено на правому березі Дніпра. Могутність її дорівнюватиметься 650.000 кінських силам. Перетворювати механічну енергію води будуть 13 елек. машин (генераторів) котрі дадуть силу електричної енергії в 455.000 кіловат, Крім гідроелектричної установки проектується збудувати парову установку на 250.000 кінських сил і тоді при спільній роботі цих установок можна досягти силу електричної енергії за рік більше двох з половиною мільярдів кіловатт—годин *).

Як провадитимуться роботи.

Переведення в життя всіх завдань зв'язаних з електрофікацією Дніпра буде зроблено в 3 черги.

На дворі — весна. Шумить Дніпро... обхоплючи Велику Хортицю двома руслами, мов руками... Пам'ятайте назву — Кичкас... Тут кується волею трудящих нове чудо...

Казка порогів вмірає, на зміну їй іде нове життя.

[М. Лебідь.

Ненаситець. Скеля манастирка.

вано Олександрівський й Херсонський порти і нарешті осушено плавні Дніпра, піднято в де-яких місцях його береги.

Ці роботи коштуватимуть біля 89 мільйонів карбованців.

В третю чергу буде приготовлено для зрошення—приблизно 600 тисяч десятин землі; ця робота потребує 150 мільйонів карб.; коштуватиме енергія по підрахунках проф. Олександрова дуже дешево—найбільше—півкопійки за 1 кіловат-годину, в той час як Харківська станція відпускає свою енергію по 30 коп. за кіловат-годину без пільг, а по пільговому тарифу по 9 коп.

Що дасть Дніпровська станція для промисловости, міського господарства й торгу.

В промисловости, крім переходу заводів на електроенергію, що значно

На мапі чорною рисою означено місце майбутньої плотины.

кінським силам. Перетворювати механічну енергію води будуть 13 елек. машин (генераторів) котрі дадуть силу електричної енергії в 455.000 кіловат. Крім гідроелектричної установки проектується збудувати парову установку на 250.000 кінських сил і тоді при спільній роботі цих установок можна досягти силу електричної енергії за рік більше двох з половиною мільярдів кіловатт-годин *).

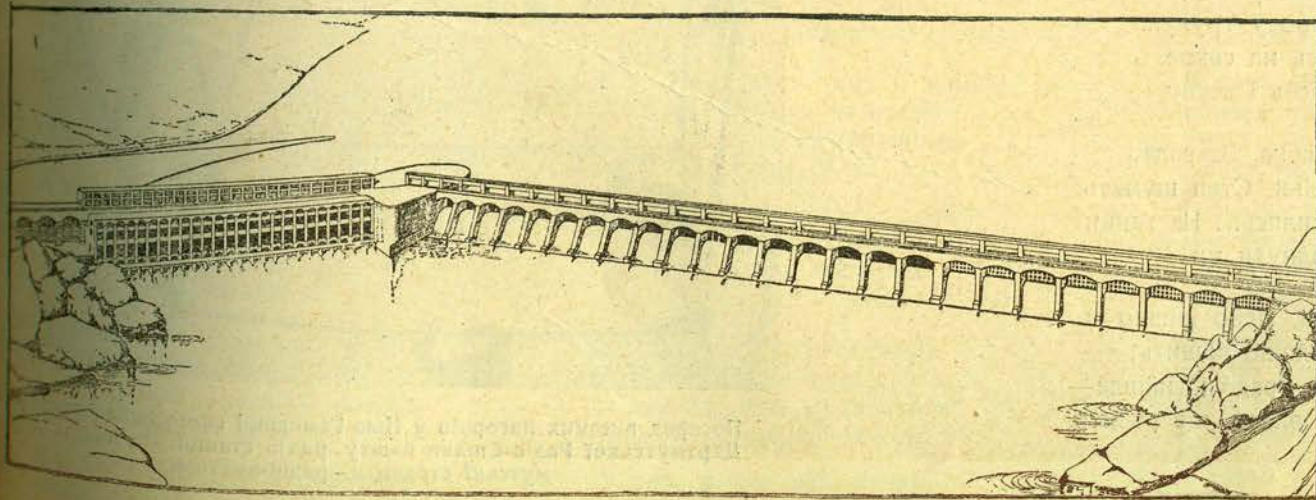
Як провадитимуться роботи.

Переведення в життя всіх завдань зв'язаних з електрофікацією Дніпра буде зроблено в 3 черги.

В першу чергу буде збудовано плотину, електростанцію на 300.000 кін. сил, електропередачі до Кривого-Рогу, Нікополя, Катеринослава, Каменського й Олександрівська, збудування 4-х камерного шлюза, для пропуску пароплавів, залізниці Демуріно-Олександрів-Марганец на 173 версти й гавані біля села Павлокічкас. Коштуватимуть ці роботи біля 90 з половиною мільйонів карб.

В другу чергу буде збудовано станцію в 650.000 кінських сил, поглиблено й шлюзовано Дніпро до Олександрівську для морського судоплавства, а в зв'язку з цим—перебудо-

- *) 1 кіловат дорівнюється приблизно 1 1/3 кін. сил.
- 1 кіловат-година—більше від 1 кіловата в 3600 раз.
- 1 кіловат-година—1 кіловат \times 60 хвилин \times 60 секунд.

План плотины у колонії Кичкас на Дніпрі. Ліворуч будинок станції.

Ненаситець. Скеля манастирка.

вано Олександрівський й Херсонський порти і нарешті осушено плавні Дніпра, піднято в де-яких місцях його береги.

Ці роботи коштуватимуть біля 89 мільйонів карбованців.

В третю чергу буде приготовлено для зрошення—приблизно 600 тис. десятин землі; ця робота потребує 150 мільйонів карб.; коштуватиме енергія по підрахунках проф. Олександрова дуже дешево—найбільше—півкопійки за 1 кіловат-годину, в той час як Харківська станція відпускає свою енергію по 30 коп. за кіловат-годину без пільг, а по пільговому тарифу по 9 коп.

Що дасть Дніпровська станція для промисловости, міського господарства й торгу.

В промисловости, крім переходу заводів на електроенергію, що значно злешевить і вдосконалив продукцію їх, вже зараз передбачається збудувати нові великі заводи, із спеціальними електричними приладами для одержання велико-ортної криці і т. и. В міському господарстві через дешеву енергію відбудеться справжній переворот—в трамваї, водопроводі, каналізації і навіть в самому плануванні міста. На острові Хортиці, в зв'язку з будовою станції буде, заложено нове місто.

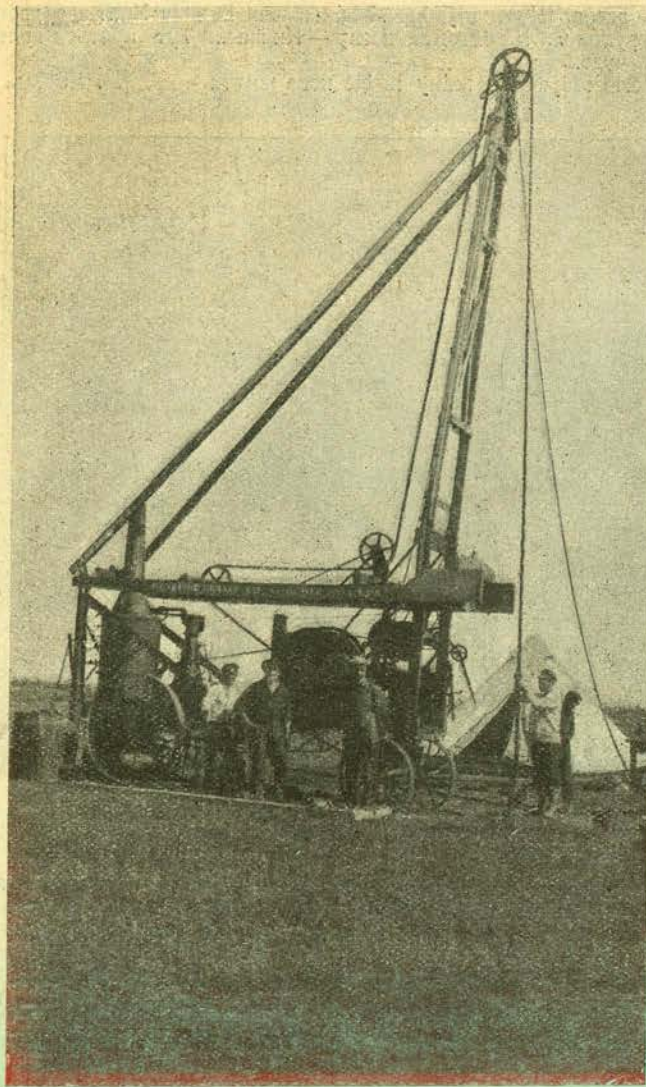
Окрім того Дніпро стане дешевим торговельним шляхом між Німеччиною й Чорним морем.

Що дасть Дніпровська станція для сільського господарства.

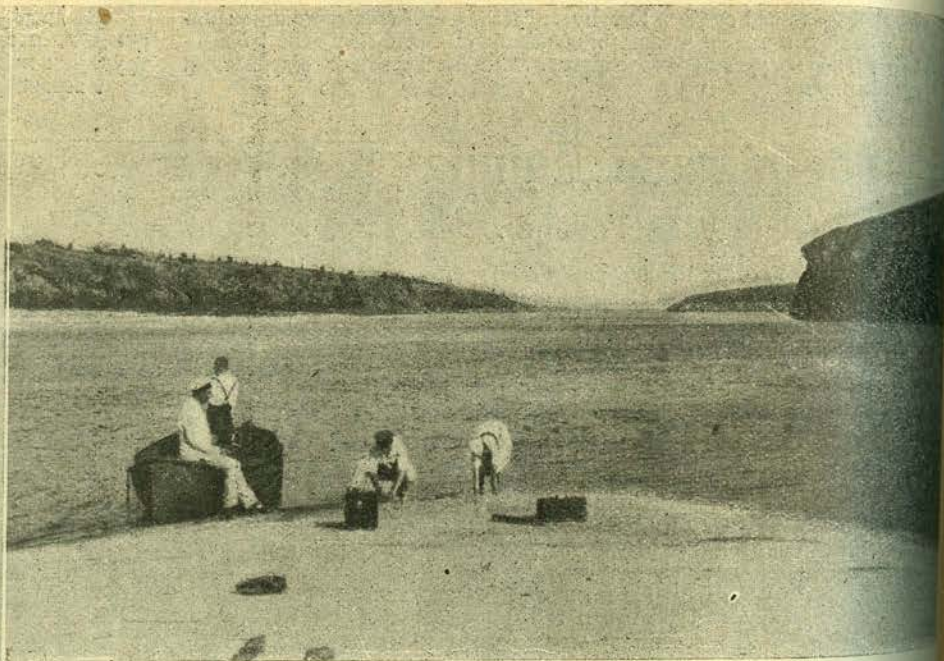
Електрофікація Дніпровських порогів розпочне нову еру в сільському господарстві України. Наші врожаї залежать зараз від дощу і в посушливі роки ми збираємо з десятини 20—25 пуд. хліба, а іноді навіть не повертаємо й посіяного зерна. При дешевій електричній енергії Дніпровської станції зрошення однієї десятини буде коштувати і в 5 раз дорожче то й тоді є вигода його провадити, бо цим крім забезпечення врожаю досягається прибутку не менше 50 карб. з кожної десятини. Ті ж 700.000 десятин, що за проектом проф. Олександрова зрошуватимуться, дадуть на 35 мільйонів карб. більше прибутку ніж давали досі.

Як же стоїть справа з електрофікацією Дніпра зараз

Згідно з планом електрифікації України в цьому році повинні рошео

Свідрова машина.

Місце майбутньої плотини й шлюзів. Ліворуч—німецька колонія Кичкас.

чатись будівельні роботи, з таким розрахунком, щоби до 1931 року закінчити спорудження 1-ї черги.

Остання постановою української економ. ради від 21 березня ц. р.

настоює перед вищими органами про "що найскоріший" розгляд проекту матеріалів, категорично висловлюючись проти відправки їх для евакуації за кордон, що явиться тільки небажаною відтяжкою часу.

Справа електрофікації Дніпра і її кінцеве здійснення скоро стане на твердий ґрунт. Запорукою тому є те, що за цю ідею висловився VIII-й Всеукраїнський електро-технічний з'їзд і й Всеукраїнський з'їзд Рад, Комісія по електрофікації України й ціла низка інших нов.

Така в приблизних рисах проблема Дніпровських порогів в наші дні. Здійснення її, навіть не в повній мірі, означатиме великий розквіт України.

О. Стеценко

Свідрова машина.

вельні роботи, з таким розрахунком, щоби до 1931 року закінчити спорудження 1-ї черги.

Остання постанова української економ. ради від 21 березня ц. р.

матеріалів, категорично висловлюючись проти відправки їх для експортизації за кордон, що явиться тільки небажаною відтяжкою часу.

Справа електрофікації Дніпра і її конечно здійснення скоро ста на твердий ґрунт. Запорукою тому є те, що за цю ідею висловили VIII-й Всеукраїнський електро-технічний з'їзді 1-й Всеукраїнський з'їзд Рад, Комісія по електрофікації України й ціла низка інших нов.

Така в приблизних рисах проблема Дніпровських порогів в нашій країні. Здійснення її, навіть не в повній мірі, означатиме великий розквіт нашої держави.

О. Стеценко

В. Мисик.

Спільці „Радробітник“.

Весна.

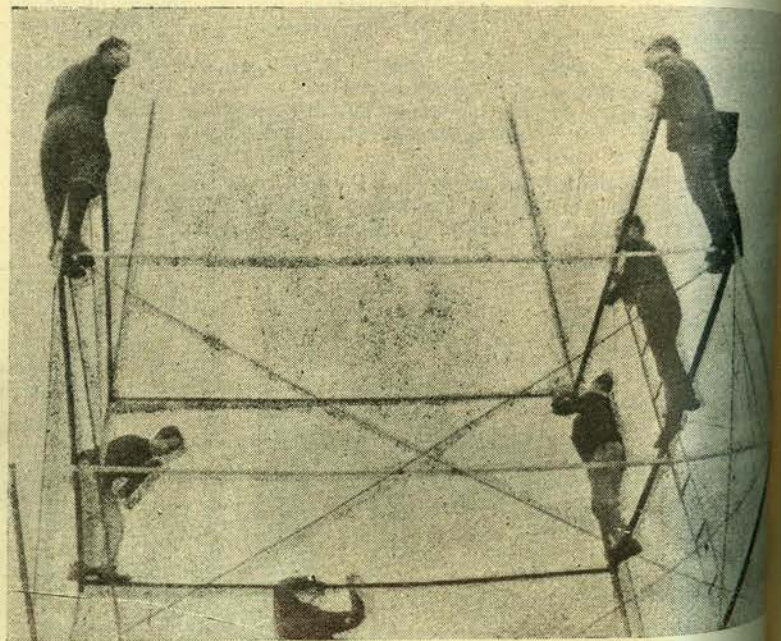
В набридлих стінах цілу зиму
Все ждали березня, тепла,
Усе писали, все шкребли ми
Папери, списки без числа.

У того, бачимо, сухоти,
Той ліг дочасно у труну...
А ми надіємось на сонце,
На вітер, радість і весну.

І от пришла вона. Заграла.
Оркестрять ріки. Степ шумить.
Вітри напружились... На ганки
Із установ сипнули ми.

Стоїм похмурі. Небо пишно
На пашні соняшно пашить.
А ми пожить, зрадіти вийшли—
Й стоїм... Не знаєм, що робить...

Височенна радіо-башта.

Посеред високих пагорків у Нью Гемпширі споруджено заходою Дартмутської Радіо-Спілки башту радіо станції. На башті допрацювали мурські студенти—радіо-аматори

ЧУЧИШИНІ „КОЛЕСА“

Ол. Корж.

Старій Чучисі Катерині
ворожка ворожила так:
«Твоїм синам путь — скатертина
од бога щастя їм — отак!

й сама ти на медовім плесі
розперезалась і пливеш...
твої сини як ті колеса
по щасті котяться, поверх...»

— «Твої зяті богаччі ханів
добра тобі, ой, нанесуть...»
— ворожка в'уха напихала
Онісі — матері трьох сук.

«У тебе дочки, ніби бочки —
три найщасливіші сестри...
Пішли в лісі вони охоче
де обвінчали їх вітри...»

— Старій Чучисі Катерині
ворожка ворожила ще:
«твоїм синам путь-скатертина
та хутко щастя утече.

Твої сини, як ті колеса
розбіютьсь десь на путі.
І ти слюзами обіллешся
й блукати станеш ніби тінь.

Що-місяця, коли підповня
дивись ти на чумацькій шляху

Вовки тими шляхами йтимуть
і біле тіло роздеруть.
Сама-ж ти підеш по-під тинню
і кине хтось у тебе дрюк...»

* * *

— В околиці — за чорторогом —
за лісом, в полі, на шляху
окрадено сім подорожніх —
із хлібом — борошном сім хур.

Лежать пов'язані селяни
серед дороги. — Пилюга.
Хтось випроставсь навколи глянув
і волю дав своїм ногам...

...У лісі шелест: тупу-тупу —
то агенти вже ДПУ.
Чий кінь бандитові наступить
на не нажерливе пузо?

Дзвенить узліссям кавалькада...
Невже грабіжникам біда?
Попереду вірмен завзятий:
«хатиш?» «хади!» — наганом в даль...

Вздогоню коні: тупу-тупу...
Куди бандити заб'єтесь?
У темні нори? а чи з дупел
куниць прічь вижините десь...

...Два брата утекло з душею...

— «Дивись, дивися свахо Катре
на небо. Що таке воно:
Три колеса сплелися з хмарки
Он розпливається одно...»

— Повз чорноокої криниці
Непевна стежечка пішла.
Брело собі три колеса...

Ол. Корж.

— «Дивись, дивися свахо Катре на небо. Що таке воно: Три колеса сплелися з хмарки Он розпливається одно...»

— Повз чорноокої криниці Непевна стежечка пішла. Брело собі три молодіці тією стежкою з села.

В далі сизіє ліс, як голуб ще далі — яр, ще далі — яр. Там обдеруть і пустять голих — іди хоч сам і комісар.

Татари там сидять, чи турки, чи просто неспокійний дух? І пастухи із жахом турять подалі відти череду.

Зломив там, кажуть, чорт о дуба свій гострий ріг а чи крило. І вже не йде у ліс бабуся збирати сохлий вітролом.

Додолу падають орішки та скочкам — в норку по-під пень. Ах, прокляте ти, чорторіжжя, лякається довго ще тебе?..

— У Катрі є о-що одітись, у хаті є і — у дворі...
У Ка'три сини — три бандита живуть розбоем вже не рік.

В Онисі — доня, друга, третя, не доня — краля-корольок
І три сестри — шлюхи одверто пішли к бандитам за жінок.

Байрак і яр — то їх притулок байрак і яр — багатий скарб. Там хліб і мед, мануфактура... В лісах дбайливіша рука.

«У тебе дочки, нію бочки — три найщасливіші сестри...
Пішли в ліси вони охоче де обвінчали їх вітри...»

— Старій Чучисі Катерині ворожка ворожила ще:
«твоїм синам путь-скатертина та хутко щастя утече.

Твої сини, як ті колеса розбі'ються десь на путі.
І ти слъозами обіллешся й блукати станеш ніби тінь.

Що-місяця, коли підповня дивись ти на чумацький шлях, як пробігає хмарний потяг по-біля станції в огнях.

Дивись — і ти тоді побачиш як з білих димок у ночі три колеса сплетуться наче і то сини твої — Чучі.

Лиш хмарку вітерець почеше і кожний з'явиться синок:
Усі три колеса по черзі на місяць зйдуть, як вінок

і буде місяць в середині такий червоний, наче кров.
І ти жажнешся сього дива — синів кривавої корони...

А потім стануть тануть димки, хтось чорних'мар наволоче і зникнуть браття-невидимки опівночі зперед очей.

Скажу тобі всю правду, люба і ти, сестрице, вибачай:
твої сини — три душегуба і їм надійде хутко край.. »

— «Твої зяті багаччі ханів та кров людини вони ссуть...»
— іще ворожка в'уха пхала Онисі — матері тръох сук.

«У тебе дочки, ніби бочки та йдуть по стежці геть не тій.
В снігу, узимку без сорочки сконають десь на самоті.

...У лісі шелест: тупу-тупу — то агенти вже ДПУ.
Чий кінь бандитові наступить на не нажерливе пузо?

Дзвенить узліссям кавалькада...
Невже грабіжникам біда?
Попереду вірмен завзятий:
«хатиш?» «хади!» — наганом в даль...

Вздогоню коні: тупу-тупу...
Куди бандити заб'єтесь?
У темні нори? а чи з дупел куниць прічь вижините десь...

...Два брата утекло з душею...
Останній постріл в лісі вщух:
попала пуля прямо в шию старшому братові Чучу...

— У ніч. Село. Була підповня. Сиділо баби дві на пнях — спостерігали хмарний потяг по-біля станції в огнях.

З-тихесенька вели розмову про се про те і про добро...
А місяць-станц'я з-за комори закармазинився, мов кров.

— Дивись, дивися, свахо Катре, на місяць, що таке воно:
Сплелось три колеса із хмарки — он розпливається одно...

Три хана — брата-невидимки
З'явилися матері своїй
А потім стали тануть димки
І чорних'мар хтось наволік...

— Лежить в ріллі бандит забитий
А посторонь в крові кашкет:
Не зуби в Чуча, а зубила
І два нагана у кишені...

Промчався вітер швидче чорта
Розсипав шелест там — в куцах:
«Здійміть «товариша» з учота»
І далі — вихором помчав...

17—18 X 1924 г.

Почесна шахтарів-забойщиків.

ОСЬ ВОНИ, ссь!..—Що вік свій, наче кроти, вриваються в землю, гризуть мури блискучого антрациту, кришталі соли, непідступні пласти руди, чії легені роз'їдає їдкий подих шахт, в очі чії бризкають дрібні, гострі грудочки соли, антрациту, чії груди випльовують їдкий, вугляний пил...

борода клинком, над суворими, запалими очима колосками вівса нависли брови...

Це дід Елевнаженко. З Кадівського рудника.

лишком довелося длубати на панів...

— А важко вам тепер, мабуть, працювати діду?

Дід нахиляється ближче... Недочуває дід— «бурками»—вибухами вуха заложило...

— Та важкенько вже стає... З п'яток ще може протягну...

Так каже 70—літній забойщик...

— А легше тепер працювати діду ніж раніш було?

Астматично дихають запалі груди, але ще твердо ступають старечі ноги...

70 років дідові... Де б ви були в ці літа? А дід до останнього часу працює забойщиком...

— Ось кінчиться з'їзд, знов полізу в шахту,— каже дід.— Руки але справляються...

Поважно ходить з палицею дід серед груди на груди поглядає...

І чому, скажіть, йому-б не ходити по груди не поглядати, коли там блещить Червоний прапор? Що хіба-ж не заслужив дід цієї шани в Україні?

50 років, рівно, дід під землею добуває вугілля. Скільки-то вуглю, думаєте, колопнув дід?

Ай сину, сину мій (каже тужливо), колопнув стільки вуглю за вік свій, що здається, вимостити дорогу від Харкова до Москви...

І зрозуміло, чому тужливо так каже дід...

Жалкує, що старість приходить — не більше длубати...

І ще, може, жалкує дід, що 40 років

Почесна
шахтарів-забойщиків.

О СЬ ВОНИ, ссь!..—Що вік свій, наче кроти, вриваються в землю, гризуть мури блискучого антрациту, кришталі соли, невідступні пласти руди, чиї легені роз'їдає їдкий подих шахт, в очі чиї бризкають дрібні, гострі грудочки соли, антрациту, чиї груди випльовують їдкий, вугляний пил...

Рубані обличчя, суворі очі...

Гірняки...

З вугляних шахт Донбасу, рудного Криворіжжя зібрались на свій перший Всеукраїнський з'їзд...

* * *

Серед гірняків він найстаріший... Смагляве обличчя, на голові - лисине'

Тов. Петровський роздає героям праці ордени.

борода клинком, над суворими, запалими очима колосками вівса нависли брови...

Це дід Елевнаженко. З Кадівського рудника.

лишком довелось длубати на панів...

— А важко вам тепер, мабуть, працювати діду?

Дід нахиляється ближче... Недочуває дід— «бурками»—вибухами вуха заложило...

— Та важенько вже стає... З п'ятком ще може протягну...

Так каже 70—літній забойщик...

— А легше тепер працювати діду ніж раніш було?

— Тепер не те, тепер не те, сину мій, похитує головою дід. Бувало при Миколі, як запруть шурх в 6 годин ранку, так аж до 6 вечора не відкриють... Як в могилу лізеш... Тепер од 6 до 2-х працюємо і ніхто в шию не гонить... Потім друга партія... Не ті часи були... Бувало як даси штейгеру, або десятнику хабаря—на роботу крашу поставить... Тепер партіями лаву рубаємо...

Коли розкаже дід про старовину, туга дріжить в його голосі й очі стають вохкими...

— А жили як!.. Землянки з тараканами.. Сирість... Цвіль заводилась... Прийдеш з роботи—спочити ніде... Тепер нові дома строять, як в городі..

Дід замовк.

Задріжав дзвіночок...

Він випростався, прижмуричав очі...

— Пора мені... Комфракція, мабуть збирається...

— Ви партіиць, діду?!—

— Та партієць... з 22 року..

Але йому треба йти...

Я ж ще довго стояв та глядів, як затерялась середна-товпузгорблена спина. Було, чомусь, сумно й радісно...

Герой праці—т. Во...

більше длубати...

І ще, може, жалкує дід, що старість приходить...

Гірняки

* * *

Гірняки бесперестанно снували перед очима... Смоктали цигарки, скупчувались біля книжок. Серед них попадались й робітниці... Дужі; як монументи... Своїм виглядом говорили, що нема жодної важкої праці, де-б жінка не могла працювати

нарівні з чоловіком.

Майнули гірняки з червоним орденом на грудях... Поривчасто кинувся... Говорили... Рівномірні, як удари кирки, слова... Важкі часи пережили... Рушницю міняли на кирку... Четверть фунти хліба в день получали, а кирки з рук не випускали.

Карпо Шарандін з Калинінського рудника...

35 років під землею... забойщиком...

1892 року був обвал, землею засипало, думав що кінець прийшов. Через добу відкопали напівживого, а через пару тижнів дужі руки знов довбали твердий пласт.

Тимофій Воскобойніков з Краснодонського рудника.

30 років забойщиком.

Дмитро Кузнецов.

25 літ довбає сторчовий пласт. З рудника Раковського. 19 року білогвардійці на мітингу заарештували, в тюрму кинули. Тепер знов на руднику.

Герої праці! За шостий десяток перевалило. Воно то й де-яким пора на спочин. Але не так то легко кинути забой де все життя минуло.

Пожежні обози будують, ремонтують для села.

Від нехитрих слів вірою в перемогу віяло.

* * *

Наче металевий плескіт хвиль, що б'ються об мол наповнив залю. На естраді рудокоп Криворіжжя. В його руках червоний прапор.

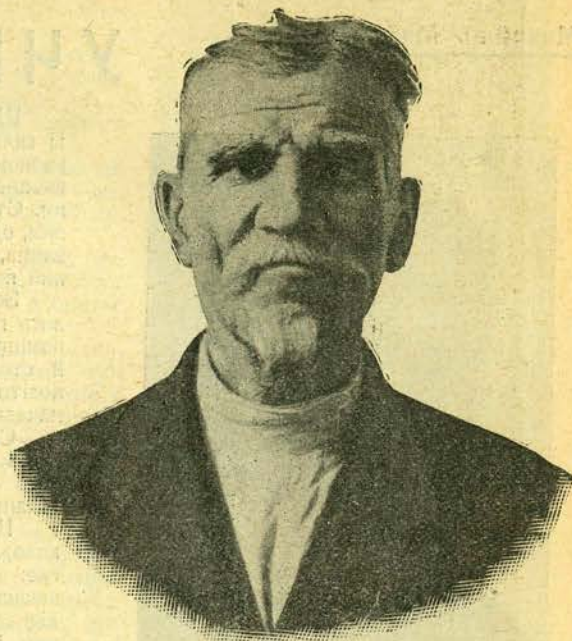
Донецькі шахтарі перші показали як треба відновляти промисловість і тому рудокопи Криворіжжя передають їм цей прапор...

Донецький шахтар з теплою усмішкою бере прапор в свої міцні руки.

Донецькі шахтарі завжди сміливо йшли під червоним прапором на боротьбу за революцію, і тепер під цим же прапором твердо стануть на відновлення промисловости. Мент і в руках рудокопа—прапор донецького шахтаря.

Важка, жорстока епоха боротьби праці з капіталом, руїною майнула перед очима... Кремезні плечі, дужі руки гірняка віддано стримали руйнуючий натиск стихії...

К. Подолянц,

Герой праці—т. Елевнаженко.

30 років забойщиком.

Дмитро Кузнецов.

25 літ довбає сторчковий пласт. З рудника Раковського. 19 року білогвардійці на мітингу заарештували, в тюрму кинули. Тепер знов на руднику.

Герої праці! За шостий десяток перевалило. Воно то й де-яким пора на спочин. Але не так то легко кинути забой де все життя минуло. Поки є ще сили—віддаватимуть їх робітниче-селянській державі.

* * *

Що-місяця, що-року все більше й більше чорного золота викида на поверх землі шахта.

Міцно держить в дужих руках шахтар кірку!

Але не всюде ще, як слід, налагоджено апарат шахти.

Є хиби.

Там естокади угольного складу не досить застелено, там не закріплено путь, лихтарями не освітлено.

Адміністрація не скрізь дбайлива. Але все потроху випривляється за активною участю шахтарів.

А неписьменність—темряву давно з шахти вигнали.

І села не забувають... Шефство беруть, книжками постачають, газети, журнали виписують, ставлять вистави, доклади лекції читають. Зимою навіть школи паливом, підручниками постачали.

волюцію, і тепер під цим же прапором твердо стануть на відновлення промисловости.

Мент і в руках рудокопа—прапор донецького шахтаря.

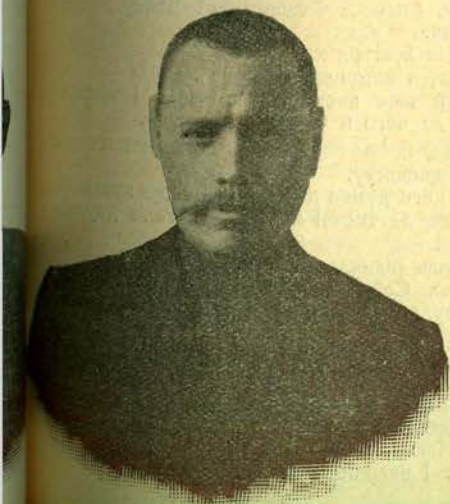
Важка, жорстока епоха боротьби праці з капіталом, руїною майнула перед очима...

Кремезні плечі, дужі руки гірняка віддано стримали руйнуючий натиск стихії...

К. Подолянин,

Герої пам'ятника т. Артьому.

Герой праці—т. Шарандін.

Тов. Петровський і т. Угаров посеред робітників—героїв праці.

Михайло Майський

УЧИТЕЛЬ ВАГУТА

Школа чудна: із цегли її складено, соломною вкрито, вапною вимазано і не тінковано ні зовні, ні з середини. Стоїть вона над проваллям, одинока; зблизу—як казарма, здалі—як надмогильний пам'ятник.

Збудувала цю школу колись генеральша Маслова,—поміщиця. Будувала церкву й сторожку, не було куди подіти цегли зайвої, ну й наказала школу поставити.

Сорок років учив дитвору в цій школі дячок, що його „Муркотою“ прозвали селяни...

Цей Муркота іноді, бувало, співає екстенію, протягне: „господи помі...“ та й закашляється... А тут бабку піднесе нечиста, з поминанням, і... з трьома копійками... Повозиться ото з нею Муркота, а потім, так хвилини через три, дотягує: „луй“.

Сорок років учив Муркота дитвору. Не так учив, правда, як по головах луш-

панів. Добре, що хоч голови кріпкі були, видержували. Та й учні не аби веді*, жаряю.

От з одним таким Мишкою Япольським було Муркоті роботи:

— Кажи како,—кричить дячок.

Мишко ворочає очима, червоніє, надувається й каже:

— А хіба не все-одно що како, що?

— Лупонула ж тоді Мишку дяківська лінейка, а дарма: таке питання Мишко задавав дякові тільки тому, що не міг припустити до вимову в школі таке паскудне слово як „како“.

Сорок років працював дяк Муркота в школі, аж поки одного зимового ранку не знайшли його на горі. Стояв він там сторчма, готуючись смикнути мотузку, що йшла до щігляної сітки. І ніхто не знав що з дяком, — чи вмер він звичайно, чи закоченів.

Вагуті приходила думка:

— Це масовий психоз, загальне божевілля...

А коли були розбиті могутні білі генерали, коли став помічатись порядок і звякнуло десь срібло радянське,—прийшли Вагуті інші, такі приблизно думки:

— А чи не помиляю-ь я?.. Чи не мудріший за мене цей самий Кам'яниця, що сидить у сільраді?..

І думки йому кружлялись, а потім осідали важко кудись, на дно.

Трицять років стукнуло вчителю, а він ще й не жив:

— Чому? А чорт його знає...

По ночах грала кров і тривожно стукала в серце. Навколо соковиті дівчата, як яблука. А як до них учителю. Ну й тягавсь до попа Івана, заглядавсь у черешневі очі матушкини, на її гарну родинку, на налиті щоки. Горить матушка, як полуниця на сонці, і приваблює, і коле очима, і чорт її розбере чого вона хоче.

І довелось до Марфи йти вчителю, удова була така на селі, що приймала. І там не повезло:

— Хоч і звикла я до цього, господин учитель, — казала Марфа, — з вами все ж таки соромно...

Марфа затуляла обличчя, а вчитель горів.

А потім знав, що треба дати Марфі грошей, але не міг. І виходив відчував сором.

Більш учитель до Марфи не пішов і ходив до попа.

Якось він прийшов так, що попа не було дома, і побачив зовсім дріт матушку. Очі її вже не кололи, а розливались у теплінь і сміливо, майже нахабно втягували в себе; і учитель все зрозумів:

Піп миршавий, канудний, а він, Вагута, здоровий, до матушки парв і вона його кличе очима, просто говорє йому...

Говорили не об чім, а було гарно. Мовчали і так було гарно. Вчитель лів лізло на язика останнє рішуче слово і гинуло десь на самому кінчику.

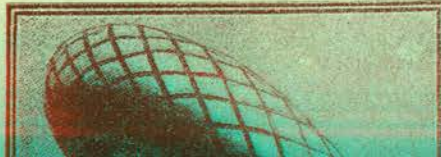
Він чув, як голос її іноді брав низьку ноту і згучав, як до неможливості натягнута струна. Чув, як трепотіло часом її дихання. Слово з язика вчителю ось-ось зірветься, але ні...

Здається ще є час, ще встигнеться, бо страшно щось розбити, щось злякати...

Так і не встиглося... Приїхав з города піп і сипав на стіл вузлики, загортки й газети...

Неприємно стало вчителю, ніби вкрасти щось і був помічений хазяїном. Він розгорнув газету і влип у неї. По всій газеті було: „Ленін“, „Ленін“, „Ленін“. Писалося про його смерть, про його геніальність. Дивно було вчителю і ново:

— Невже геній?

які. Іншому так років дев'ятьцять і ростом під стелю, а він „аз, буки, веді“, зажарює.

От з одним таким Мишкою Япольським було Муркоті роботи:

— Кажі како,— кричить дячок.

Мишко ворочає очима, червоніє, надувається й каже:

— А хіба не все-одно що како, що

— Лупонула ж тоді Мишку дяківська лінейка, а дарма: таке питання Мишко задавав дякові тільки тому, що не міг припустити до вимову в школі таке паскудне слово як „како“.

Сорок років працював дяк Муркота в школі, аж поки одного зимового ранку не знайшли його на горі. Стояв він там сторчма, готуючись смикнути мотузку, що йшла до щігляної сітки. І ніхто не знав що з дяком, — чи вмер він звичайно, чи закоченів.

Першим після дяка вчителем був Вагута. Він скінчив учительську семінарію, й його прислало сюди земство.

На початку його турбувало, що де які учні з ученицями, іноді, приходили в школу прямо з досвіток. Потім Вагута до цього зник: ніби-то так і треба.

Обвагітнів Вагута в цій школі за десять років.

Ідучи в школу, він разом з молодими вусиками ніс молоді мрії, що йде вчити і вести нарід. А потім озирнувся й побачив, що нікого не повів нікуди, та й сам нікуди не пішов...

Почало вже здаватись Вагуті, що думка його застряла проміж проваллям і попівським городом і ніколи їй не вилізти звідти. А сам він ніби-то схожий на того коня, що товчється на кругові крупорушці: коневі здається, що він увесь час іде, а воно нічого подібного, — к уг іде, а кінь на місці.

— От так і я, — думав Вагута, — життя йде, а я на місці...

Тоді йому хотілось іти... Але куди?...

І він виходив на ганок, а з ганку знову на ліжко...

Революція трохи розбуркала Вагуту... Стало якось під серцем гостріше, але не від радості, а від жаху...

— Яка це революція?

Йому мріялась революція, як чудесний гнів народу, повний сили й шляхетности... Вважалась революція, яка зразу переконає всіх, хто проти народу, в своїй правоті. І щастя прийде зразу, просто, як встає сонце ранком.

А тут прозаїчні роки напруженої боротьби, жорстокі роки, повні крові.

Облік революції пройшов перед Вагудою тут, на селі. Він бачив, як селянин стріляв селянина і дивно було Вагуті, — як може інтелігенція на чолі з Леніним стояти за таку революцію, вести її утворювати?

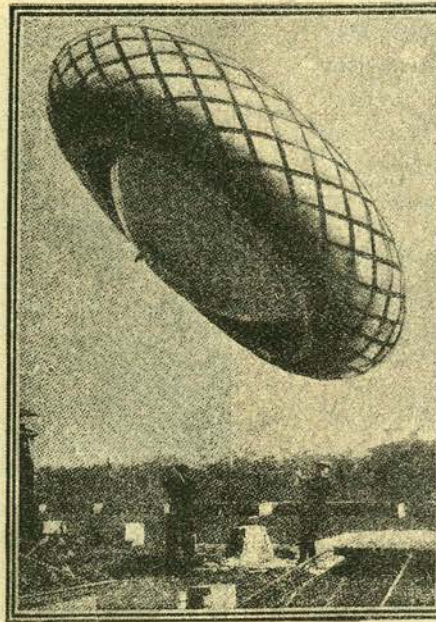
І здавалося, що є в цьому велике якесь непорозуміння, якась жорстока безглуздість...

Під серцем Вагуті було тоді гостро до колотьби...

Не розумів він, що й для чого робиться навколо.

Якийсь Грицько Кам'яниця, червонощокий і такий наче тихий, на вигляд хлопець, зробився раптом чимсь надзвичайним і незрозумілим.

Років з сім тягав цей Кам'яниця повз школи волами воду на панський двір... Тоді дивився на нього Вагута, не більше як на вола, що тільки їсть, спить, і нічого йому більше не треба. І врешті цей Грицько Кам'яниця, — ватажок червоного загону партизанського... Чеше промови, за ним ідуть і він веде.

Аеростат наповнений воднем. Це нова спроба злагодити аеростат плескатої форми.

Говорили не об чім, а було гарно. Мовчали і так було гарно. леві лізла на язика останнє рішуче слово і гинуло десь на самому кінці...

Він чув, як голос її іноді брав низьку ноту і згучав, як до неможливості натягнута струна. Чув, як трепотіло часом її дихання. Слово з язика вчителів ось-ось зірветься, але ні...

Здається ще є час, ще встигнеться, бо страшно щось розбити, щось злякати...

Так і не встиглося... Приїхав з города піп і сипав на стіл вузлики, загортки й газети...

Неприємно стало вчителів, ніби вкрасти щось і був помічений хазяїном. Він розгорнув газету і влип у неї. По всій газеті було: „Ленін“, „Ленін“, „Ленін“. Писалося про його смерть, про його геніальність. Дивно було вчителів і ново:

— Невже геній?..

Майнула щось, вроді того: розписали більшовиків, знаємо їх, майстри до цього.. Але що це? Письменики Заходу; Уельс, Бернанд Шоу, Генріх Ман, Місміліян Гарден і ще, і ще, ціла низка письменників пишуть про смерть Леніна... Під серцем Вагуті було:

— От тобі й на!.. Прогледів.. Ач куди майнуло через мою голову?

— Подивіться, — сказав він попові, — найвідоміші письменники Заходу визнають геніальність Леніна!

— Знаю... — усміхаючись, буркнув піп. — Наполеон був геніальним по вбивству... Різні бувають генії... А у нас від цих геніїв потилиця болить... А у тебе Наталю на спідницю привіз та не знаєш, а будь, це більшовицької виробки й дрян... Божий торговець, що ніби то це Миколаївська матерія.

Вагута горів... Йому здавалось, що далеко в океаном, зняли шапки перед мертвим геніальним в рогом найкраці з ворожого табору.

— Піду... Бувайте здорові...

— Куди ви, Апанасе Федоровичу? Чайку... зарозведе матушка...

— Піду... На повітря хочеться..

— Тривайте, я лимончика привіз..

Але Вагута вже висунувся в двері, і промовив пучки їх, ні до чого й чудно усміхнувся.

Одноманітна снігова покрівля лягла на поля, на хати, на стелі і синьою примарою гинула в мряці горизонту.

Учителів здавалося, що вперше його думка перелинула через провалля через ставок і шпурнула поза обрієм, де тисячі й мільйони голів думали думкою на нових дрожжах і п'яніють.

— Чи не цей гіпноз, чи не ця сила підняла от цих Кам'яниць?

І стало у голові ніби — то ясно. Себе він розглядав зараз, як сторонню людину, і глузував. Гірко було йому, що в жмені сантиментальності в копійчаній моралі загинула людина.

Вохкий зимовий вітрець бадьоро лоскотав щокі. Учитель жадно думав і йшов повз кам'яного муру, аби брести куди-небудь. Йому неприємно йти зараз до своєї кімнати, де завши пахло забутим і затриманим. За муром гудів під вітром старий поміщичий сад. За садом умирала земля і в ньому жеврієлісі гілки... Скрізь гілки, як крізь сітку похмуро думав поміщичий дім. Там зараз сільрада... І вперше вчитель відчув усю важливість того що зробилось:

Віковичним корінням вросли тут феодалі — поміщичі, — як думав. Треба було велику бурю, щоб викрутити їх... І вона прийшла — буря...

Там де ходили на ципочках слуги, сів голова сільради, бувший водовоз помісничий...

І дивно... Вісім років тому, він, учитель, народній учитель, що збирався вести нарід за собою, біля оцих воріт поцілував руку генеральші Маслової. Вона стара і низенька розмовляла тоді з попом... Піп дзигною крутився біля генеральші, а вона кивала головою, як заведена. Жовте генеральшине обличчя обернулось на Вагута...

— Це наш молодий вчитель,— поспішив сказати піп.

— А-а-а... Очень приятно, очень приятно,— закивала генеральша й подала Вагуті руку, долонею догори. І інстинктивно відчув тоді, що треба поцілувати й чмокнув... Кризь духи від руки пахло мертвим тілом. Вагуті булоприємно, що це генеральша й канудило від мертвого тіла, ніби в губах залишився шматок його.

— Нарід не цілував помісничих рук і тепер на тисячі верств одкинув їх од своєї ши!... А я вчитель...

І раптом захотілось Вагуті піти прямо в сільраду до Кам'яниці.

Учитель не встиг ще зробити й кроку, як з воріт вивернувся сам Кам'яниця. Він пильно зиркнув на вчителя, трошки насмішливими очима й спитав:

— Никак у сад гуляти зібралися пане вчителю?

«Пане» трошки різнуло, але вчитель, пішов поруч з Кам'яницею котрий все ще кидав на нього насмішливі погляди.

— Я до вас ішов,— сказав Вагута.

— Гм...— здивувався Кам'яниця,— по яким таким ділам?

Учитель помовчав...

— До революції прийшов і до вас прийти хотів...

І знову насмішливий погляд:

— Вехи мі-яемо значить?.. Так?..

Учителя драгував насмішливий тон, дивувало знання Кам'яничене «вех», хотілось різко й грубо сказати все, але він мовчав.

Пахло снігом і Кам'яничиною овчиною... Знизу от ставка надходив присмерк. Біля обрїю стало синьо й мрійно:

Біля школи Вагута зупинився, зупинився й Кам'яниця і дістав кисета.

— Крути—сказав він учителєві.

Шелестів папір. Пихкнув сірник...

— Так насправді прийшов до революції?—спитав Кам'яниця серйозно.

Да,—твердо відповів учитель.

— Чудно...

Довго мовчали... Пихкали цигарки.

— А харашо, коли насправді...—почав Кам'яниця.—Не віряться тільки... Чудна ви, інтелігенція дуже.

Учитель прорвався... Він довго й одверто говорив Кам'яниці про себе, смакав його за кожушанку, хвилювався...

— Чудно...—сказав Кам'яниця,— а харашо.

— Чим харашо?..

Тепер уже Кам'яниця вхопив учителя за папір...

шуткуючи провадять національну культуру... А чим же будуть вони набивати нарід? Політграмотою?

І ця політграмота ставала поперець горла Вагуті, здавалась чимсь сухим нездібним, угластим.

Довго думав про це Вагута і врешті вирішив:

— А, начхати!.. Перечитаю цю політграмоту й все. Видніше буде: не, так, то й не так, а так, то подивимось.

Підвезло: Наросвіта гроші догадалась дати зразу за скільки місяців. Поїхав до міста й притяг купу літератури.

Улітку робити нічого, а в садку біля школи, під вишнями так гарно!.. Вітрець полями пахне й ласкає холодком, соняшні плями бавяться на траві, як золоті діти... Ляже Вагута під вишнею і читає. Покровський перекинув на другий бік історію, Бухарін розклав на класи людство, Ленін зажав у жменю й пропустив його проміж пальці... І стало воно, життя, перед Вагудою, голе, конкретне й ясне...

Як це не знав він досі, що життя система, машина, а не стихія: «Без руля і без ветрил?» Чудно...

Кров, жорстокість, упертість, воля, будень і його поезія, ставали по-троху Вагуті зрозумілими, майже ясними...

Літо пройшло непомітно... Осінь надійшла крадькома...

Тов. Пушча

Білоруський поет, член літературної організації „Маладняк“, що об'єднав білоруські пролетарські письменницькі сили

Під вікном забила молода березка й захитали вишні печально головами, наче знали їм одним відому мудрість. Замжило... Тільки тут згадав Вагута, що треба копати картоплю.

Наросвіта снову затримувала гроші, їсти було треба і Вагута взявся за лопату.

Мжило безкрайно. Сиве повітря мчалось од проліску, що за попівським током, і мутно сідало на ставок, за проваллям.

Все мокре і на все налягла неодобна жажурність. Ще нижче, наче нахилились стріхами солом'яні покрівлі хат, зелені бані церкви заплакано стреміли в поле.

Порожнє село, наче вмерло в своїх

— Так насправді прийшов до революції? — спитав Кам'яниця серйозно.
Да, — твердо відповів учитель.
— Чудно...

Довго мовчали... Пихкали цигарки.
— А харашо, коли насправді... — почав Кам'яниця. — Не віряться тільки... Чудна ви, інтелігенція дуже.
Учитель прорвався... Він довго й одверто говорив Кам'яниці про себе, смікав його за кожушанку, хвилювався...
— Чудно... — сказав Кам'яниця, — а харашо.
— Чим харашо?...

Тепер уже Кам'яниця вхопив учителя за пальто:

— Чим... Так просто... Досадно якось було... Ну, нехай піп проти нас, ну нехай куркуль, а то вчитель... У тебе ж тільки голова та пальто... Пальта твого нам і не треба, а голову дайош...

Кам'яниця говорив довго: про те, що комсомол нікому вчити, про те, що не можна без освічених розсіяти мряку...

— А ви, а інші? — спитав вчитель. — Можете ж ви, скажемо, політично виховувати комсомол.

Кам'яниця засміявся:

— Ми?.. Шеб-то!.. Воспитателі перший сорт. Я, наприклад, взявся було політграмоті комсомольців вчити, розказав їм про те, як я воював з білими а далі амба, тпру...

— Я теж незнаю політграмоти, — сказав учитель.

— А ти вивчи... Прийшов до революції, так вчи.

— А ти ж чому не вчиш? — спитав вчитель у Кам'яниці...

— Ніколи, тай грамоти я тільки од Муркоти знаю... Мене ти не питайся... Ти сам учи.

Учителеві став противний і Кам'яниця, і його комсомол, і політграмота. Йому здалось, що він розкис просто од письменників заходу і революція знов йому вважалась чимсь химерним і нудним.

— Піду. Холодно стояти. Прощайте, — сказав він.

Кам'яниця мовчав. Учитель пішов, довго возився з замком, а потім застукотів засувом з середини.

Кам'яниця плюнув:

— Прийшов ти, я бачу, до революції як ясла до коней, — точнісенько

Ех ви!...
Кам'яниця вилаявся.

Багато передумав Вагута. Не лягала до серця революція; стояла осторонь колюча і сіра... Не думати ж про неї не міг, ніби завів його хто-небудь...

— Панів прогнали, — це гарно. Попам не дають ходу, — теж гарно... Нарід намагаються вчити, учительство кличуть до праці... І головне не

„Юнкор“ — активний співробітник газети „Молодая гвардія“ в Одесі зі своїм шефом.

наче знали ім одним відому мудрість. Замжичило... Тільки тут згадав Вагута, що треба копати картоплю.

Наросвіта знову затримувала гроші, їсти було треба і Вагута взявся за лопату.

Мжичило безкрайно. Сиве повітря мчалось од проліску, що за попівським током, і мутно сідало на ставок, за проваллям.

Все мокре і на все налягла негодубна зажурність. Ще нижче, наче нахилились стріхами солом'яні покрівлі хат, зелені бані церкви заплакано стреміли в поле.

Порожнє село, наче вмерло в своїх теплих хатніх запічках й дало волю мокрій сивині: хай гуляє собі над селом поки нагуляється.

Вже давно пустіють викопані селянські, городи. Під прілим пахне капустяне коріння, зачорніло кинуте картоплинтя.

Сумно над порожніми городами.

Випростав Вагута свою могутню постать і потягся. Аж хруснули м'язи, по обличчю пропливла насолода.

Вже третій день копає Вагутка картоплю. На лопату налипає, картопля брудна, а за чобітьми по півпуда тягнеться. Нудно капати, а треба.

Дістав з кишені папірець від задачника, механічно прочитав написане: „Купец купил пять аршин сукна“... Всипав махорки, скрутив здоровенну цигарку, зятагся. Цигарка лущить і смердить, а зятажки солодко сідають в груди й кружляють голову.

Пахне сіном і половою, ці запахи переплітаються з вохкістю і наче від цього п'яніють. А ще — пахне проваллям; мокра глина пахне, але так, ніби щось відходить в безвість щоб не повернутися вже ніколи...

Тиха журба проходить Вагута біля серця, лоскоче солодко і йде в безвість, як мжичка...

Попівська поросна свиня, пошарудила хрючкою біля воріт, одштовхнула там якусь закрукту й важко виплила на тік... Постояла, похрюкала й ще поважніше пройшла на вчительський город і почала ритись...

— І здохнуть їй! — сказав Вагута, і підійшов щоб одігнати.

Але свиня підняла щетину й злюче захрюкала: куди, мовляв, женеш? Учителя розбірала злість. Він вже хотів огріти свиню лопатою, як раптом почув:

— Женить її сюди.

Вагута здригнувся:

На попівському токові стояла матушка держучи в руках рядужку і усміхаючись.

У коричневій хусточці покритій, як у баб, біле матушчине обличчя було чортівськи—прекрасне.

— Ну женіть же, женіть — уркотіла матушка і вчитель відчув те саме, що й тоді, коли попа не було дома.

Він покірливо гнав свиню, в голові йому солодко кружлялось. Пройшов повз матушки й побоявся глянути на неї і бачив тільки край чорної спідниці, та стрункі, повні ноги.

Загнав свиню і обернувся. Матушка стояла вже в клуні й ніби кликала до себе рукою. Він пішов...

— Зачиніть двері, а то я вітру боюсь,—сказала матушка з глибини клуні.

Він зачинив.

— І зашкніть на крючок, бо вона відчиняється!

Защекнув і стояв, як дурний не знаючи, що йому робити.

— А тепер ідіть сюди!—покликала матушка і голос її задріжав на якійсь неможливо низькій ноті.

Рвонувся вчитель. Задзвеніла кудись лопата...

Полова, пропитана вохкістю, неможливо пахла. Вчителя обдало гарячим диханням, в очах помутніло...

Повернувшись з маслособорування, піп Іван пошукав матушку в хаті, нема... Він вийшов на двір і роздівлявся: де ж вона?..

З клуні вийшов учитель, уздрів попа, хотів вже шмигонути назад, але піп вже нісся до клуні...

Хотів піп щось сказати вчителю, та так і застиг з роззявленим ротом. З клуні йшла матушка, несла вузлика з половою й обмикувалась. Червона й пряма вона спинилась перед попа й встромила в нього очима.

Невідомо скільки тяглась мовчанка. Учителюві вона здалась за годину, він хотів піти і не міг і стояв як на вугіллях...

— Поздравляю вас матушка... —почав піп і рипнув зубами... Потім він кинувся до неї, смикнув її і завзято, як колись у семінарії, заматюкався...

Учитель зірвався з місця і краєм ока бачив, як ударила матушка попа половою... Озирнувшись уже біля школи, він побачив що вони б'ються.

Із віконця школи вчитель побачив: матушка вже пихорнула попа в сідни й зачинила двері. Учи-

молитвою,—такий-сякий піп. А пішов по півпалянички дають, сала,—як він наплакав, копійки дають рвані... Од собак не вийдуть оборонити... Бачив як рясу розшматував, щоб він здох!

— Чи не той собака, що нацкував той прохвост, незаможник?—спитав д'ячок...

Піп плюнув і виматюкався...

Д'ячок засміявся:

— Слово скверне, да не осквернить уста твої.

— Яке тут скверне? По морді лушпанити хочеться.. Збирай скоріше барахло і в кімнату...

Д'ячок заспішив..

Повівська наливка була кріпка й розбігалась по жилах, як чорт...

— А знаш, попе,—сказав раптом Зосима,—парафіян треба пристращати

— Як?..

— Анафемою!..

— Як, анафемою, що ти верзеш Зосиме?

— А так, збери їх усіх та і пристращай анафемою...

Піп задумався:

— А більшовики?..

— А яке їм діло до церковних справ?..

— Правда,—сказав піп.—Молодця Зосиме, їх і до церкви всім не збереш зараз, розпустили більшовики.

— А ти сядь на буланого Хреста в руки і як судія, по вікнами провозглашай: „Всі на збори до церкви православні. Хто не прийде буде преданий анафемі“.

— Правда, Зосиме... Пий!

Верхи на своєму буланому, хрестом в руках, їздив піп Іван по селу і стукотів у вікна. Усім казав він зібратися завтра до церкви, всім загрозив анафемою, бачив як жахались селяни, всі чули: „анафема“, як хрестили баби.

— Моя взяла... радів піп Іван... —Тепер я вам покажу, що таке церква і що таке я.

Змерзлий, але веселий заїхав він до д'яка Зосими і засів з ним пити церковне.

Учитель ішов, від Кам'яного У голові йому крутилося, що йому здавалась гарячою і йому хотілось кого небудь поцілувати.

Він думав разом і про Матушку і про матушку, порівнював, ніхн буда кращою і здавалася йому

Ксьондз Усас та шпиг Лашкевич.

Невідомо скільки тяглась мовчанка. Учителеві вона здалась за годину, Він хотів піти і не міг і стояв як на вугіллях...

— Поздравляю вас матушка...
— почав піп і рипнув зубами...
Потім він кинувся до неї, смикнув її і завзято, як колись у семінарії, заматюкався...

Учитель зірвався з місця і красм ока бачив, як ударила матушка попа пологою... Озирнувшись уже біля школи, він побачив що вони б'ються.

Із віконця школи вчитель побачив: матушка вже пихорнула попа в сіні й зачинила двері. Учителеві було смішно...

Перед Різдвом розігралась шквиря... Вона йшла біла й гнівна і наметувала нові буруни.

Була неділя. Учитель постукотів у двері Кам'яниці хати... Одчинив Кам'яниця:

— Прийшов... — сказав він так, ніби сподівався на вчителя, — ну заходь.

Учитель зайшов і розгубився: в хаті була Марфа. Вона позирнула на Вагута й згоріла.

Вагута не знав куди покласти пальто... Підскочила Марфа, брала пальто й доторкнулась рукою до руки вчительової... Він почув: рука її здригнулась й ця дріж пішла по тілу вчителеві солодким током...

Щось надзвичайно тепле, й гарне відчув учитель в цій Марфі, подумав, що Кам'яниця не помилився, що взяв Марфу, і Вигута пожалів чому він сам не догадався зробити теж саме...

Кам'яниця мовчав і чекав.

— От що... — почав учитель, — Давайте роботу.

— Яку?

— Та хоч би й з комсомольцями займатися...

— Що? вже?...

Учитель кивнув головою,

— А політграмота?...

— Вивчив!

Кам'яниця стиснув учителеві руку:

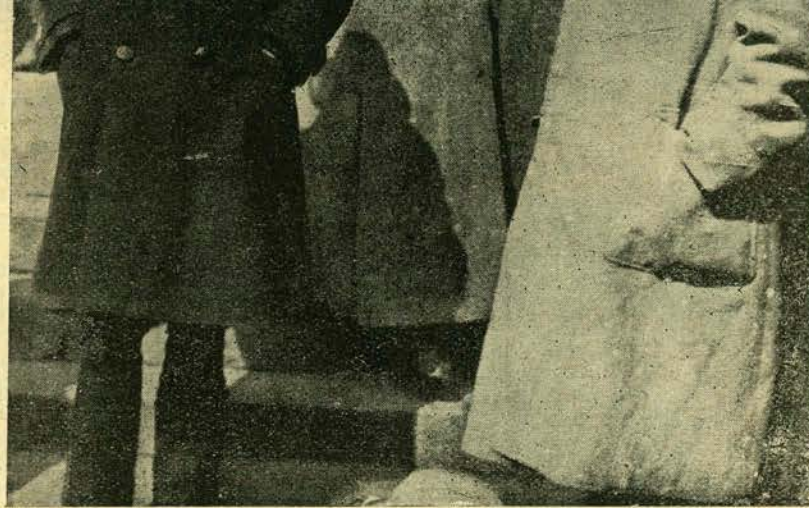
— Марфа! Кинь самовара к чорту... Збігай за пляшкою самогону, і яешницю нам...

Учитель спам'ятав як гарно було йому раз, коли він випив самогону й обрадувався: йому хотілось пити.

Піп Іван тільки повернувся. Він об'їздив село з передріздвяною молитвою. Д'ячок Зосима розвантажував сани.

— Так то попе, — сказав він, зробили ми од желетки рукава.

— Сволочі! — вилаявся піп. — Вінчати — йди. Хрестити — йди. А платити ніхто не хоче. Мені ж не плотють жалування. Де я візьму?... Не піди з

Усас, що обвинувачується в гвалтуванні дівчат та садизмі, і Лашкевич — шпиг підлягали обміну на польських комуністів Вечоркевича та Багинського. По дорозі до радянського кордону польські охоранники руками Мурашко забили т.т. Вечоркевича та Багинського. Усас, зрозумівши, що обміну не буде, втік у польське консульство в Мінську, і тільки після рішучої вимоги радянської влади, був виданий і відправлений у Ленінград, де незабаром буде над ним і Лашкевичом суд. Лашкевич заарештований в Тифлізі, де він вів свою шпигунську діяльність у купі зі своїми двома дочками. В шпигунській роботі Лашкевич не признався.

церкви, всім загрозив анафема бачив як жахались селяни, чули: „анафема“, як хрестили баби.

— Моя взяла... радів піп...
— Тепер я вам покажу, що церква і що таке я.

Змерзлий, але веселий він до д'яка Зосими і засів у пити церковне.

Учитель ішов, від Кам'яниці до голови йому крутилося, здавалась гарячою і йому хотілось кого небудь поцілувати.

Він думав разом і про Марфу і про матушку, порівнював, яких була крашою і здавались прекрасними обидві...

Він ще чув на собі Марфин погляд, її зчервонілі личця:

— Чому вона зачервоніла?

Вставала клуня, полов'ячий пах, матушка:

— Ах яке прекрасне життя!

Буде вчити він комсомол, одмітять, про нього десь напишуть, вже десь читав про вчителя — праці. І вот він, Вагута, всім.. І буде так написано в тій: «Перший дійсно радянський учитель». А потім...

Вагуті захватило дух... вставали слова, які саме були написані. Прекрасні слова: хто Вагута, хто його батько, скільки років учить і т. д. і т. д.

Непомітив учитель, як дійшов до дому, як одпер замок...

ручку дверей і думав далі... Хараші думки, дивні думки... А ззаду м'які руки й гаряче дихання в потилицю... Обернувся — матушка.

— Ні, це неможливо: вона прийшла сама, до нього?...

— Це чорт зна що? Так може вискочити серце.

А матушка тулилась, шепотіла задихаючись і шепіт її тримтів:

— Попа немає.. Де ви були?... Я вже тричі прибігаю сюди... Та открийте ж двері... Ну, ну!...

З великими труднощами виштовхнула з хати самогонщиця Приська Лобаня Івана.

Не легко його виштовхнути бо це відомий не тільки п'яниця, а розбишака.

Правда, виручає він Приську, але, як випиє, так і сів... Сидить, балакає, а потім ще самогону прохає, а потім ще, а потім прискочить жінка Горпина і Присьці біда...

Виштовхнула Лобаня Приська, заперла двері, але Лобань опам'ятав застукотів:

— Відчини така-сяка...

Ну чорта з два відчине Приська... Так і не достукотівся Лобань і пішов до дому злий, як собака.

Біля провалля він побачив попа: той їхав по стежці, верхи, назустріч... Злий Лобань... І прийшла йому дика думка: перелякати попівського коня... І йде Лобань тихенько й смирно, як вівця, аж поки не надійшов під саму пику коня. А підійшовши гаркнув Лобань, що було духу і махнув руками...

Хропнув попівський буланый, метельнув у бік до провалля і Лобань ніби протверезів і протер очі...

— От тобі й на!

Попівський кінь мчався на гору, а попа, як чорт злизнув.

— Але де ж він?...

Туди сюди прийшов Лобань по снігу,—нема... І порозумів:

— У проваллі!...

Зазирнув... Біло від шквирі в проваллі, і здається воно білою безоднею...

— Деж тут бути живому попу?... Пропав!...

Озирнувся Лобань, підсмикнув шапку й хода:

— Хіба ж гарно відповідати, та ще за таке бахлахо!

Негарні чутки пішли по селу:

Попівський кінь прийшов, а попа нема. Де він? Хіба ж дурні люди, не знають? Все знають. Піп пропав то і, як прийшла до вчителя матушка, а зараз і живе вона з ним... Люди все знають!...

Знав це і Кам'яниця та не вірив: хіба ж він не знав учителя?

— Не може бути!...

Йому досадно було тільки, що вчитель замовк про комсомол, хоч уже зустрічався разів з десять.

— Подивимось, гадав Кам'яниця. І навмисно не нагадував учителеві бо цікаво було, чи прийде до цього учитель сам?

— Ти хоч би в місто про попа повідомив,—говорив Кам'яниці секретар Сільради. Мало хіба чого може бути?

— А чорта там буде за попа!... відповідав Кам'яниця.

Дні йшли одноманітні, як крапки...

Непомітно посун лось сонце на середину неба і з полів дихнув теплий вітрець...

До сільради прибігли хлоп'ята:

— Дядю, дядю!... Піп он там у проваллі!... Мертвий!...

У проваллі зібралось мало-не-все село. Піп стирчав у снігу... Витягли і побачили, що голова в нього була розбита...

Кам'яниця підвів голову:

— Це він об той косяк ударився, об мерзлий.

— Який тобі косяк?—закрич в якийсь дядько.—Сидиш тут председателю.

— Он де тобі косяк! І дядько показав у бік школи.

— Убити їх, убити!—загук натовп.

— Ні. Це розлідувати треба,—кричав Кам'яниця.

— М-вчит и слідчий!—покривав усіх дядько...—Вже давно заарештувати треба було вчителя, а ти де був? Убити їх!...

Уже було сунувся грізний натовп, але Кам'яниця показав себе бундом партианом. Він став попереді із револьвером:

— Стий (гаку, сяку, вашу)!... першого хто йтиме уб'ю!

Кам'яницю знали, спинились і переглядалися грізно.

Кам'яниця бачив: ще хвилинка і ніщо не допоможе, кинуться, і тоді все пропало.

— Товариші!—закричав він. Піп треба розлідувати! А як не винці

Кашлянув...

Учитель схопився, а за ним і матушка... З хвилину мовчали.

Не знав Кам'яниця хто вбив, а був упевнений, що вони от ці, вчитель і матушка... А ще не знав він: чи дуже їх слід захищати чи ні... Тому захотілось перевірити вчителя: чи дійсно він на радянському боці чи ні?... І він сказав трохи з ехідцею вчителю:

— Я до тебе... Комсомол чекає тебе... Ти ж обіцяв його вчити?...

Вагута позирнув на матушку, матушка на Кам'яницю, а Кам'яниця важко дививсь на Вагута

— Як ти думаєш?... спитав Вагута матушку.—Я дійсно таки обіцяв.

Кам'яниця засміявся:

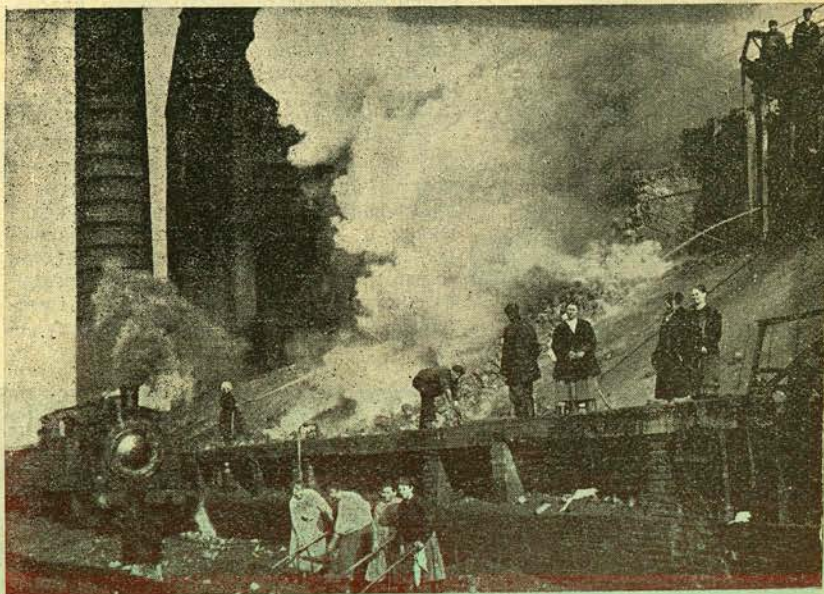
— Хорош брат ти... Тай політграмота у тебе нічого, і він показав на матушку.

Матушка почервоніла, зблідла, знов почервоніла й кинулась до Кам'яниці:

— Геть відділя! Чуєш, геть! Ти думаєш що й в квартирі й скрізь знущатися можна? Геть!

— Ах ви контрреволюція, чортова!... Ах ви... А попа хто вбив, га?!...

Обидвоє Perezирнулися і зблідли. З двору почувся гомір... Матушка підбігла до вікна, одскочила й застигла серед кімнати.

Під'їхала „кукушка“. Жде. Робітники прибравши з колії кокс, починають погрузку...

— Кам'яниця розчинив двері.

У проваллі зібралось мало не все село. Лип стирчав у синю... витя-
гані і побачили, що голова в нього була розбита...
Кам'яниця підвів голову:
— Це він об той косяк ударився, об мерзлий.
— Який тобі косяк?—закрич в якийсь дядько.—Сидиш тут председа-
тель. Он де тобі косяк! І дядько показав у бік школи.
— Убити їх, убити!—загук натовп.
— Ні. Це розлідувати треба,—кричав Кам'яниця.
— Мовчит і слідчий!—покривав усіх дядько...—Вже давно заарештувати
треба було вчителя, а ти де був? Убити їх!...
Уже, було сунувся грізний натовп, але Кам'яниця показав себе був-
шом партианом. Він став попереді із револьверою:
— Стій (таку, сяку, вашу)... першого хто йтиме уб'ю!
Кам'яницю знали, спинились і переглядались грізно.
Кам'яниця бачив: ще хвилина і ніщо не допоможе, кинуться, і тоді все
пропало.

— Товариші!,—закричав він.—Діло треба розслідувати! А як не винні
вони?
Тай подумати треба чи слід убивати людину з-за якогось попа?
Піднявся гамір, були й «за» і «проти». Ще покричав Кам'яниця і біль-
шість згодилась на слідство.
Не дурні люди, як бачите, не довіряли вони Кам'яниці й стіною підій-
шли до школи.
— Хто зна що в того Кам'яниці в голові? Як візьме їх та тихенько в
город, а в городі, відомо, які суди...—казали сиві діди...
— Сюди їх виводь, сюди!—кричав натовп...
Кам'яниця увійшов в школу і тихенько засунув двері на засув...
Учитель і матушка в обнімочку солодко спали на кроваті. Кам'яниця
усміхнувся:
— Як і наш брат—в обнімочку...
І йому стало обидвох жалко:
Хто й зна, чи справиться він з натовпом і можливо через де-кілька
хвилин їх уб'ють.
А як гарно вони сплять?...

Антін Павлюк.

* * *

Ти будь, — як вітер, радістю живого.
Живого бодем: — музика та рух.
Як в дівчини та, матірня, — тривога
Нехай хрилюється, цвіте словесний луг.

Хай думка серцеві могутня порада,
Те, повноваге золото — розкішному шиттю.
Ти знаєш — тільки труд і ясна творча радість
Єдине дороге і вартє у життю.

Прийми усе життя і пий в його глибинах.
...Прозорий обрій... сонце... плуг... — горно й металю,—

Під'їхала „кукушка“. Жде. Робітниця прибравши з колії кокс,
починають погрузку...

— Кам'яниця розчинив двері.
— Пожалуйте!
Вагута закрив собою матушку:
— Не підимо ми! куди ж, на розтерзаня?!...
Кам'яниця витяг нагана:
— А ну!...
Одягались.. Тремтіли руки...
Вийшов Кам'яниця на двір з арештованими і здивувався:
Натовп стояв спокійнесенько навколо Лобаня й слухав.
Лобань розмотував руками й говорив:
— Їхав він верхи, а я назустріч... Трипохнувся я перед коня, щоб до-
рогу дати, а кінь як рвоне!... Дивлюсь, а попа нема, ніби й небуло!...
Ще трошки потовклись селяни. Кам'яниця суперечився про щось з Ло-
банем і врешті зовсім не грізний, майже, веселий розійшовся натовп...
Біля школи самотньо стояли Ватута й матушка.
Вітерець дихнув з низу. Пахло розталим проваллям.

5/ІІ—1925 року.
Харків.

Щоб тільки вітер! з барв, — найглибша, — синя...
З думок: жага та гнів... ще щирість, — не печаль.

2.

...Ось пахом слів і барвою і бодем —
С дзвінка мельодія, музика — завше біль!..
Життя розлоге і родюче поле
і радість руху і досягнень хміль.

Ген за обмежки, за моря, — в простори дальні
Той промінь думки, — гострий, мов стілет...
І, — як сурма — дзвінке, відповідальне
і зрозуміле, як той біль, — поет...

Прага. 1925. 26. І.

УКРАЇНСЬКИЙ революц. театр перебуває зараз у стані шукання форми й змісту. Як що російський театр має сливе 300 літню культуру, справжню й тривалу, що розвивалася органічно в нормальних державних умовах, то український молодший — тулився в суточках утлої культури одного з гноблених народів колишньої царської імперії. До Жовтневої революції український театр ніколи не знав що то є нормальні умови розвитку й зросту, отже власне тільки Жовтневу революцію можна вважати за той момент, коли починається більш — менш правильний та нормальний розвиток театру, наскільки в наших господарчо-економічних умовах це можливо.

Харківський Державний Український Драматичний театр — це один з кількох театрів на Україні, що пильно шукає правдивого мистецького шляху. Проіснувавши в Харкові всього тільки другий рік, він у нових своїх постановках стягає своїм мистецьким діапазоном від реалістичної драми Кулішевої "97" (що її реалізм місцями переходить донатуралізму), —

ВІЙ

до футуристичної конструкції переробки з Сінклером „Моб“.

„Вій“ — остання постановка цього сезону, це — сценичне завершення усіх шукань театру шляхом т. з. „лівого мистецтва“.

„Вій“ — це переробка повісти Гоголя під тією ж назвою

вою пристосована до сцени відомим українським драматургом Марком Кропивницьким. Цю переробку опрацював популярний український письменник Остап Вишня, опрацював, зробивши з неї сучасний політичний огляд.

Після переробки зміст п'єси залишено в такому вигляді:

I дія. Гурт відпущених до дому бурсаків, бажаючи назбирати грошей на дорогу, влаштовує на базарі інтермедію „Чистка радянських установ“ (актори, що грають інтермедію, починають п'єсу хоромим співом у театральній залі, в саму інтермедію відіграють на просценіумі). На базарі бурсаки зустрічають сотника з дочкою — паночкою (персонажі Гоголя). Бурсак Хома Брут закохується в паночку. Базар з Гоголівського перевертається в сучасний радянський, і бурсаки влаштовують на дзвінниці злободенну анти-релігійну інтермедію на тему „Гріх Адама й Єви“ дотепно і дошкульно висміюючи цю біблійну легенду.

Зібравши грошей, бурсаки рушають у дорогу.

II дія. Троє бурсаків — Хома Брут, Халява та Горобаць, відбившись від своїх товаришів, заблукали й потрапили на невідомий хутір. Благородна стара баба, з обличчям відьми, пустити їх переночувати. Стара кінцем згоджується й розташовує їх спати по різних місцях. Хомі Брутові припало спати в свинарні. Бурсак, помірявши про паночку, засинає. (З цього часу все в п'єсі виставляється, як сон Хомі Брута). Хомі сниться; що він летить зі старою відьмою на Марс. На Марсі відіграється сучасна інтермедія: Хома розмовляє з марсіянами й порівнює порядки на землі зі звичаями на Марсі. З Марса летять на Полісся, де відіграється сцена з „Лісової Пісні“ Лесі Українки. Ця сцена — пародія на виставу театру ім. Франка під тією ж назвою, — містить у собі політичний памфлет на польські події. Тут у Поліссі Хома вбиває відьму. Вона перевертається в паночку Хома злякався й тікає. Паночка вмирає.

III-а дія. Козаки ведуть Хому Брута до церкви читати псалтиря над домовиною паночки. По дорозі вони заходять до пив'ярні „Нова-Баварія“. Тут зустрічаються з бурсаками. У пив'ярні відіграється кілька сучасних інтермедій — шаржів на наш побут. Багато танцюють. Дія закінчується танками лядри.

Зверху—комедіант; далі—сцена на базарі та сцена в залі

медія: Хома розмовляє з марсіаном й порівнює рядки на землі зі звичаями на Марсі. З Марса летять на Полісся, де відіграється сцена з „Пісні“ Лесі Українки. Ця сцена—пародія на виставу театру ім. Франка під тією ж назвою,—містить у собі політичний памфлет на польські події. Тут у Хома вбиває відьму. Вона перевертається в панночка Хома злякався й тікає. Паночка вмирає.

III-а дія. Козаки ведуть Хому Брута до церкви читати псалтиря над домовиною паночки. Потім вони заходять до пив'ярні „Нова-Баварія“. Тут Хома зустрічається з бурсаками. У пив'ярні відіграється кілька сучасних інтермедій—шаржів на наших політиків. Багато танцюють. Дія закінчується танком панночки й ляндри.

IV-а дія. У церкві. Гурток подруг вкупі з ними співають похоронну пісню над паночкою. У пісню Хома переплітається з глузуванням над сучасними коханням. Увіходить Хома, розмовляє з сотником Хома п'яний! коли сотник пішов з церкви, Хома починає читати псалтиря, жалкуючи що це не те історичного матеріалізму. Небіжниці однаково, Хома що читалось. Панночка підводиться з домовини й каже Хома кличе до себе Хому. Той вмирає й з жаху лягає на панночку.

мось, де стояла домовина панночки. Хома починає: домовина полетіла в небо. З'являється нечиста сила, черт. С ред безлічі чортів з'являються особливі „українські чорти“. Хома починається відьомський шабаш. Хома час шабашу з'являється Вія і падає ногою на Хому.

Епілог: Хома прокидається вранці бачить, що на ньому свиняча голова. Хома та що всі його галюцинації і фантазії були наслідком того, що свиня його придушила, коли Хома спав. Увіходять бурсаки й разом рушають далі в дорогу.

Автор переробки поставив завдання не тільки оголити фантастику Гоголеву, а й поручити оголення поставити сучасні теми. Так до цього завдання поставився і режисер постановки Гнат Юра.

П'єсу виставлено в концертних залах. Велика на весь кін сцени займає осередок сценічної площини й водночас становить місце для різних сцен. У постановці використано театральну залу, оркестр спеціально для п'єси влаштований та прослуханий. На протязі мало не всієї постановки музика й співи, при чому

стина вистави збудована так, що вона повинна бути породією на старій „малоросійський“ театр, викриваючи його інертність та застарілість сценічних засобів. Іронія над „малоросійщиною“ снується червоною нитою крізь усю виставу.

У постановці дуже багато є дуже ефектових сценічних моментів. Наприклад, у першій дії, правдивіш перед початком, цікава інтермедія „Чистка радянських установ“: у ній бере участь комісія в справі чистки, один актор грає машиністку „совбаришню“ У цьому змалюванні відбився дуже глузливий та влучний шарж на маленьку діянку сучасного нам радянського побуту. Це місце в постановці однаково цікаве, як відгук на повсякденщину і як сценічний малюнок.

У першій дії притягає увагу сцена на базарі. У пісеньках перекупок відбивається дотепно пригаданий шарж на дрібний базарний торг. Всі постаті перекупок утривані, а їхня пісенька та розмірені ритмічні рухи надають сценкам характеру дуже рельєфного малюнку з натури, відбитого в Кривом Дзеркалі.

У тій самій дії притягає увагу інтермедія, що бурсаки виставляють на дзвіниці. Виражуючи шаржи на легенду про „Згрішення

Адама й Єви“, артисти не тільки сатирично викривають усе безглуздя легенди про яблуко та фіговий листочок, але й дотепно демонструють гнів божий. Це дуже барвисте місце в виставі.

Зворушлива сценка діда й баби коло воза з бурсаками, що після прохання старих гуртом іронічно виспівують їм ніби — релігійні співанки. Це теж дуже яскравий жанровий малюнок.

У другій дії вбирає очі перш за все цікаво зроблена постать відьми. Потім приваблює своєю оригінальністю й надзвичайно гарними одягами маляря Анатолі Петрицького сцена на Марсі. Незалежно від змісту цієї сцени слід визнати, що тут яко видо-вище ми маємо прекрасний сценічний фарис. У тій самій дії цікава сценка на Поліссі, ілюстрована мальованим декорациями.

Сцена 3-ої дії показує сучасну пив'ярню „Нова-Баварія“. Тут усе цікаве: і написи на зразок: „Тут виражаться забор-

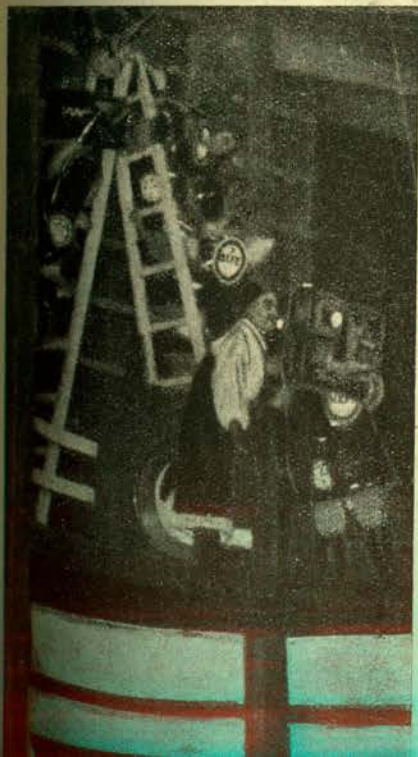
На хуторі біля хати відьми

нули шкереберть. Велике вражіння справляє ефектно скомпонований танець „халяндра“.

У IV-й дії показано середину церкви. Посеред церкви—домовина з панночкою, а біля домовини мальовничо розташувалася в чудово-гарних одягах тогож самого маляря Петрицького дівочий хор з няньою панночки. Одяги добрано з великим мистецьким смаком, прожектор відтіняє гру фарб та кольорів: все видно: ще милує око глядачеві. Наприкінці дії—відьомський шабаш. Все, що на сцені, починає рухатися та кружляти. Велика сила „чортів“, різнобарвно та чепурно одягнених, танцює з різними викрутасами сучасні та несучасні танки, турбілем кружляє, справляючи вражіння чогось нестримного. Око милує багато різноманітних фарб та кольорів з додатком великої динаміки.

Епілог викриває авторів замисел.

На постановку „Вія“ вит ачено багато коштів і докладено зусиль усього художнього персоналу та трупи театру ім. Франка. Ця постановка є пер-

Потім привабливою своєю оригінальністю й надзвичайно гарними одягами маляра Анатолі Петрицького сцена на Марсі. Незалежно від змісту цієї сцени слід визнати, що тут яко видніше ми маємо прекрасний сценічний фарис. У тій самій дії цікава сценка на Поліссі, ілюстрована мальованим декорациями.

Сцена 3-ої дії показує сучасну пив'ярню „Нова-Баварія“. Тут усе цікаве: і написи на зразок: „Тут виражається забороняється“ і плакат про свіжі раки, „фся“, що заманює одвідувачів циганською піснею й танками. Тут дуже барвистий епізод зі старим чоловіком; він ска житься на те, що сучасний автор та режисер все перевер-

нули шкереберть. Велике вражіння справляє ефектно сконтований танець „халяндра“.

У IV-й дії показано середину церкви. Посеред церкви—домовина з панночкою, а біля домовини мальовничо розташувалася в чудово-гарних одягах тогож самого маляра Петрицького дівочий хор з нянькою панночки. Одяги добрано з великим мистецьким смаком, прожектор відтиняє гру фарб та кольорів: все видно ще милое око глядачеві. Наприкінці дії—відьомський шабаш. Все, що на сцені, починає рухатися та кружляти. Велика сила „чортів“, різнобарвно та чепурно одягнених, танцює з різними викрутасами сучасні та несучасні танки, турбілем кружляє, справляючи вражіння чогось нестримного. Око милое багато різноманітних фарб та кольорів з додатком великої динаміки.

Епілог викриває авторів замисел.

На постановку „Вія“ вит ачено багато коштів і докладено зусиль усього художнього персоналу та трупи театру ім. Франка. Ця постановка є певний етап у напрямку мистецьких шукань та здобутків театру. Невідомо, куди театр піде далі, але вже виразно зазначилося, шв постановкою „Вія“ завершується якась смуга в ньому, й ми стоїмо на порозі і чогось нового.

У всякому разі для української театральної культури постановка „Вія“ має своє значіння, що спонукає не тільки для шукань але й до відкриття нових мистецьких форм.

І. Туркельтауб.

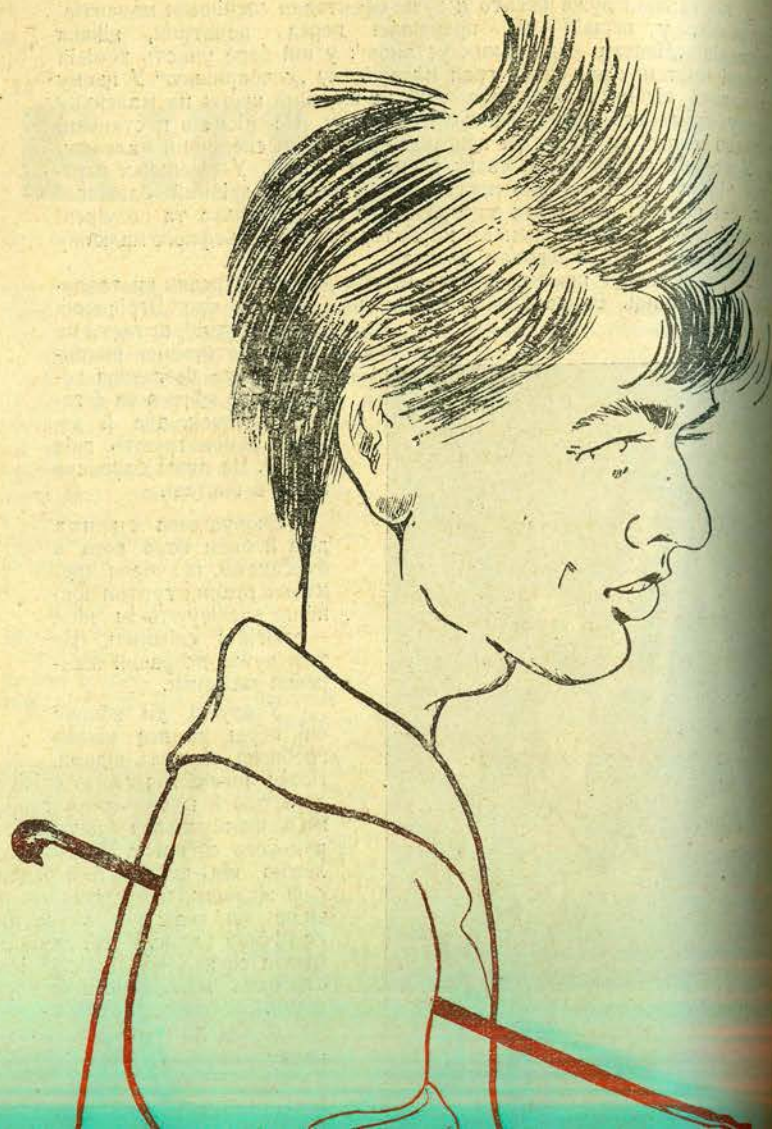
Зверху—сцена на Марсі; нижче—біля гроба паночки; праворуч—Вій та Хома Брут.

ДРУЖНІ ШАРЖІ.

В. Сосюра.

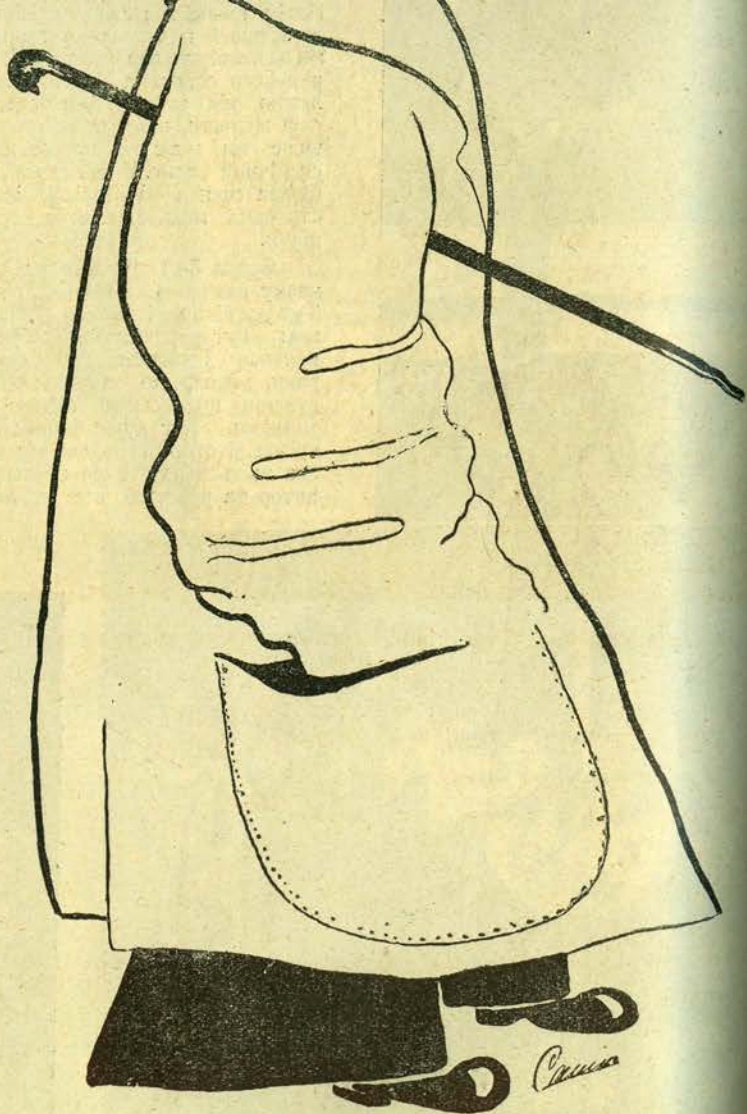

Ол. Корж.

Куди „дзвенить“ цей муж „в тривозі?“
 Чи в ХАПП'і МАПП'і його путь?
 ...А десь далеко по дорозі
 За ним „сосюрити“ ідуть...
 За ним заяви... Знов заяви...
 ...І ваблять зорі золоті
 ...І „молотом“ так пахнуть трави...
 ...І в „плюзі“ голубі путі.

Гартованський молодняк.

Бувають шаржі що одразу
 І тексту не найдеш... ніяк...
 — Ти кажеш нам Довженко „Саса“,
 Що це гартянський молодняк?

Що в цім піжон'истім естеті
 Є символ маси, а не „кльош“
 Ти помилився: на „пальтреті“
 (Пізнали ми) — Оленько Корж

ЗАДАЧИ й РЕБУСИ

Ребус № 20.

Перші десять осіб, що надішлють вірні розв'язання всіх завдань, будуть одержувати журнал „Всесвіт“ на протязі 3-х місяців.

Відповіді читачам.

Шепченко Д. (с. Гориці, Вин. окр.) й Следзневському (Київ) — ребуси не підійшли, надсилайте завдання й надалі.

Вірних розв'язань всіх завдань не надіслано.

Найбільш розв'язало ребус № 8 до Шевченкових роковин: Пошивайло Ф. (Полтава), Рибаків (Житомир, і завд. № 12), Браташ (с. Каївка, Золотоніс окр.), Отченашенко (Катеринослав), Глущенко (ст. Чапліно, Катер. заліз.), Джурай Клима І (Харків, Наркомзем), Борода Е. (Суми) й інші.

Метаграма шахового коня № 21.

Ходом шахового коня прочитати в даній фігурі вірш відомого українського поета.

Увага. Шаховий кінь ходить просто вперед себе на 3 клітину, а потім вправо або вліво на 2, наприклад, з „ІЧ“ може піти на „РЛ“, або на „ЕМ“, на „ЮЯ“, на „ІЕМ“, на „УИН“, або на „ЕРВ“ і т. и.

Головоломка № 22.

Дану геометричну фігуру розрізати ножицями за три рази (розрізати не ломані й не криві) так, щоб потім можна було скласти з них правильну нову геометричну фігуру.

РИ	КТ	ЕМ	ОС	ОР
----	----	----	----	----

ОЗ	ІЄ	ЕМ	ЮЯ	ЗУ
----	----	----	----	----

МО	ІК	ІЧ	■	ТИ	ЕМ	ІЄ
----	----	----	---	----	----	----

Метаграма шахового коня № 21.

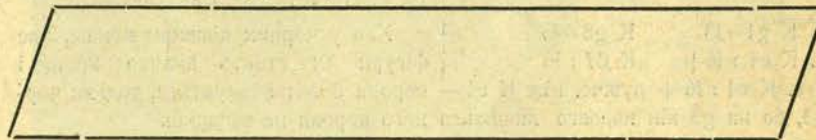
Ходом шахового коня прочитати в даній фігурі вірш відомого українського поета.

Увага. Шаховий кінь ходить просто вперед себе на 3 клітини, а потім вправо або вліво на 2, наприклад, з „ІЧ“ може піти на „РЛ“, або на „ЕМ“, на „ЮЯ“, на „ІЕМ“, на „УИН“, або на „ЕРВ“ і т. и.

		РИ	КТ	ЄМ	ОС	ОР		
		ОЗ	ІЄ	ЕМ	ЮЯ	ЗУ		
МО	ІК	ІЧ	■	ТИ	ЕМ	ІЄ		
МІЯ	МОБ	ІВІ	ОНІ	ІЕМ	ЕМЛ	ПЛА		
РІЄ	РОТ	ЕРВ	МІС	УІН	ДТИ	ЦВІ	ОСІ	МОЗ

Головоломка № 22.

Дану геометричну фігуру розрізати ножицями за три рази (розрізати не лані й не криві) так, щоб потім можна було скласти з них правильну нову геометричну фігуру.

Розв'язання завдань, уміщених в № 4 журналу „Всесвіт“.

Ребус № 8.

Ім (мі) ене в сім'ї в ел (б) и к ій в сім'ї віль-
(д) ній новій неза буд (ка) ьте спом (мопс) янути
не з лим тих (хита) им словом (масло — «а»).

Літературне завдання № 9.

В творі «Редактор Люте» К. Гамсуна.

Перестановка літер № 11.

А	Т	■	О	М
Т	Р	І	Е	Р
Л	О	Т	О	К
А	Р	Д	Е	Н
А	Д	■	А	М

Головоломка № 10.

			С			О
			Х			
			А			
У	А	П	М	П	Н	Л
			А			
			О			І
			І		Н	

Завдання № 12.

Комбінацій може бути багато, наприклад, можна розташувати шашки й так: a1, a2, b2, b3, c3, c4, d4, d5, e5, e6, f6, f7, g7, g8, h1, h8.

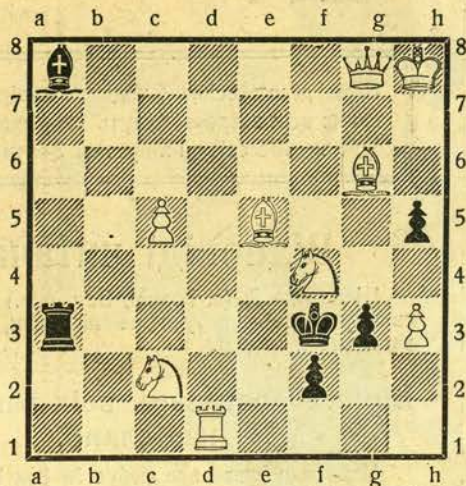
	■		■		●	●	■
■	●	■		■	●	■	
	●		■	●	■		■
●		■	●	■		■	
	■	●	■		■		●
■		■	●	■		■	●
	■		●	■	●	■	■
●		●		■		■	

ШАХИ ТА ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Завдання ч. 7. В. М. Калина, Київ.

Друкується вперше.

Білі—Кр h8 Ф g8 Т d1 С e5, g6 К c2, f4 п. c5, h2 (9).

Чорні—Кр f3 Т a3 С a8 п. f2, g3, h5 (6).

Мат за два ходи.

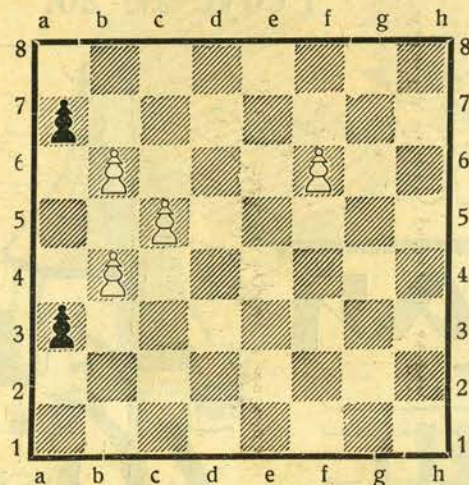
Партия ч. 7. Оборона Каро-Канн. Грано в Москві 1924 року.

Білі—Н. Григорьев.

Чорні—В. Blumenfeld.

1. e2—e4	c7—c6	11. Ф d1—d2	Т f8—e8
2. d2—d4	d7—d5	12. 0—0—0	Ф d8—a5
3. К b1—c3	d5 : e4	13. Кр c1—b1	e7—e5!
4. К c3 : e4	К b8—d7	14. Т d1—e1	c6—c5!
Цей хід увів А. Німцович, щоб		15. d4 : e5	c5—c4
уникнути подвоєння пішаків після		16. e5—e6	c4 : d3
4. . . . К f6	17. e6 : d7	Т e8 : e1+	
5. К e4 : f6+	18. Ф d2 : e1	С c8 : d7	

Етюд ч. 4. Р. В. Локотьянова.

Білі — т b4, b6, c5, f6 (4)

Чорні — ш. a7, a3 (2) Білі виграють.

Партия ч. 4.

Білі—М. Я. Друзян.

Чорні—А. П. Кириллов.

1. c3—d4	d6—c5	15. f2 : d4	f8—e7
2. d2—c3	f6—g5	16. d4—c4	f6—e5
3. c3—b4	g7—f6	17. b2—c3	e7—f6
4. b2—d6	e7 : c5	18. h2—g3	h4—f2
5. d2—c3	g5—h4	19. e1 : g3	h6—g5
6. g3—f4	h8—g7	20. g3—h4	g5—f4
7. c1—d2	f6—g5	21. a3—b4	f4 : e3
8. c3—b4	g7—f6	22. c3—d4	a5 : c3
9. d4 : d6	c7 : c3	23. d4 : b2	e3—d2
10. d4 : d4	a7 : c5	24. c5—b6	d2—c1
11. d4 : b6	a7 : c5	25. b6—a7	c1 : a3
12. a1—b2	b8—c7	26. a7—b8	a3—f8
13. e3—d4	g5 : e3	27. b8 : h2	
14. d4 : b6	c7 : a5		

Нінаком
Всесвіт

Партія ч. 7. Оборона Каро-Канн. Грано в Москві 1924 року.

Білі—Н. Григорьев.

Чорні—В. Блуменфельд.

1. e2—e4	c7—c6	11. Ф d1—d2	Т f8—e8
2. d2—d4	d7—d5	12. 0—0—0	Ф d8—a5
3. К b1—c3	d5 : e4	13. Кр c1—b1	e7—e5!
4. К c3 : e4	К b8—d7	14. Т d1—e1	c6—c5!
		15. d4 : e5	c5—c4
		16. e5—e6	c4 : d3
		17. e6 : d7	Т e8 : e1+
		18. Ф d2 : e1	С c8 : d7
		19. С f1 : d3	Т a8—d8!

Цей хід увів А. Німцович, щоб уникнути подвоєння пішаків після 4. . . . К f6
5. К e4 : f6+

5. К g1—f3 К g8—f6
6. К e4 : f6+ К d7 : f6

6. К e4 : f6+ дужче, ніж К e4 — короля білих атакується, тоді як чор-
g3, бо на g3 кін надовго лишиться ного короля не зачепиш.

7. К f3—e5	К f6—d7!	20. Ф e1—e2?	С d7—e6
8. К e5—d3	g7—g6	21. b2—b4	Ф a5—a3
9. c2—c3	С f8—g7	22. С d3—e4	Ф a3 : c3
10. С c1—f4	0—0		

Білі здалися.

Хоч у чорних пішаком менше, але фігури їх стоять значно краще і

Білі—М. Я. Друян.

1. c3—d4	d6—c5	15. f2 : d4	f8—e7
2. d2—c3	f6—g5	16. d4—c4	f6—e5
3. c3—b4	g7—f6	17. b2—c3	e7—f6
4. b2—d6	e7 : c5	18. h2—g3	h4—f2
5. d2—c3	g5—h4	19. e1 : g3	h6—g5
6. g3—f4	h8—g7	20. g3—h4	g5—f4
7. c1—d2	f6—g5	21. a3—b4	f4 : e3
8. c3—b4	g7—f6	22. c3—d4	a5 : c3
9. d4 : d6	c7 : c3	23. d4 : b2	e3—d2
10. d4 : d4	a7 : c5	24. c5—b6	d2—c1
11. d4 : b6	a7 : c5	25. b6—a7	c1 : a3
12. a1—b2	b8—c7	26. a7—b8	a3—f8
13. e3—d4	g5 : e3		
14. d4 : b6	c7 : a5		

Вірішення завдання ч. 4 „Мячик“ уміщеного в журналі „Всесвіт“
1. Кр g2—g1.

Нінаком

Хроніка

В червні відбудеться цікавий матч між Ем. Ласкером й найдужчим матистом Південно-Славії — проф. М. Відмаром.

Ал-др А. Альохин грав, не дивлячись на дошку, 28 партій з ком: +22—3=3.

15 квітня має розпочатися міжнародній турнір у Баден-Баден.

Також мають відбутися цього року міжнародній турнір в Бресті (Німеччина) і в Гастінгсі (Англія).

■ ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ■

Універсальний ілю-

„ВСЕСВІТ“

-стрований журнал

ВИХОДИТЬ РЕГУЛЯРНО ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

Кожен № подає низку оповідань, віршів, нарисів й більш 60 ілюстрацій.

Література, наука, громадське життя, всесвітня ілюстрація, сатира, гумор, шахи, спорт, містечке життя та инш.

ХАРКІВ, вулиця К. Лібкнехта, № 11.

ВСЕСВІТ

ЗМІСТ Ч. 1. Оповідання: Гади—**В. Єгерський**; Кривий зуб і Клишоногий—**Н. Гордієнко**; Завод ім. т. Петровського—поема **Кириленка**; Про «Все-світ»—гумореска **Остапа Вишні**; Кінець кар'єри (гумореска)—**В. Чечвянський**; Нотатки—**Валер Проноза**; Нотатки: В країні білого й чорного—**І. Хургін**; Дев'яносто сім—**І. Туркельтауб**; Перемога над повітрям—**А. Уразова**; Фордів десятильйонний автомобіль—**А.**; 2.000.000 пудів чорного золота власними руками—**В. Ів.**; Київська художня виставка—**К^о** та інші. В журналі біля 70 ілюстрацій.

ЗМІСТ Ч. 2. Оповідання: Ленінська картка—**М. Йогансен**; Лі-Пен-Чан—Комсомойла—**П. Іванів**; вірші: Траурний марш—**В. Сосюра**; стаття т. **Квірінга**; Нотатки—**Валер Проноза**; Гуморески: Оповідання на конкурс—**Панас Рудий**; Театральні силуети—**Остап Вишня**. Начерки:—Радіо—**В. І.**; Хрещенський ярмарок—**А.**; Українські кустарі—**А. Суловська** й інші. В журналі 80 ілюстрацій.

ВСЕСВІТ

N2

ЗМІСТ Ч. 3. Оповідання: № 2002—**Арнадій Любченко**; Кахівка—**Леонід Полярний**; Уривки з поеми—**Осінь Жовтнева**—**П. Голота**. Гуморески: Циркуляр № 179231—**Панас Рудий**; Не бійся вовка...—**Тарас Гедзь**; Бідне серце—**Ів. Прутков**; І тут революція—**В. Чечвянський**. Начерки: «Учитель Бубус»—**П. К.**; Розірвані польські кайдани—**Г. А.**

ВСЕСВІТ

ВСЕСВІТ

ЗМІСТ Ч. 4. Оповідання: Безнадійний оптиміст—**В. Ярошенко**; Електрокація—**Б. Волгін**; Гуморески: Другий бік медалі—**Остап Вишня**; Мусій Копистка у Полтаві—**В. Чечвянський**; Штанячі докори—**Валер Проноза**; вірші: Чабан—**Д. Фальковський**; Вагони—**В. Мисик**; Начерки: Залізничний тунель на Катеринославщині—**Вл. Ів.**; Життя на екрані—**Фабіон Гарін**; Де-що про кіно—**В. Венгер**; Від шовкового кокону до шовкової хустки; На шлях життя (розмова з проф. Брунштейном)—**Юрко**

Уривки з поеми — **П. Голота**.
 Жовтнева — **П. Голота**.
 Гуморески: Циркуляр
 № 179231 — **Панас Рудий**; Не бійся вовка...
 — **Тарас Гедзь**; Бідне
 серце — **Ів. Прутков**;
 тут революція —
В. Чечвянський, На-
 черки: „Учитель Бу-
 бус“ — **П. К.**; Розірвані
 польські кайдани —
Г. Абрамов; Червона
 казарма — **П. Жини** й
 інші. В числі 60 ілю-
 страцій.

N3

N4

Полтаві — **В. Чечвянський**; Штанячі докори
 — **Валер Проноза**; вір-
 ші: Чабан — **Д. Фаль-
 новський**; Вагони —
В. Мисин; Начерки: За-
 лізничий тунель на
 Катеринославщині —
Вл. Ів.; Життя на
 екрані — **Фабіон Гарін**;
 Де-що про кіно — **В. Вен-
 геров**; Відшовковичного
 кокону до шовкової
 хустки; На шлях жит-
 тя (розмова з проф.
 Брунштейном) — **Юрно
 Шлях**; Українські ку-
 старі — **М. Суловська**;
 На громадській роботі
 — **П. Ж. Кин**; й інші.
 В журналі по-над 70
 ілюстрацій.

ВСЕСВІТ

N5

ЗМІСТ Ч. 5. Оповідання:
 Сигналіст — **Ол. Норж**;
 Ганка — **Дмитро Тась**;
 Еїрші: Тарас Трясило —
В. Сосюра; Очі — **Тарнов-
 ський**; Гуморески: Ні...
 не винуватий — **Василь
 Чечвянський**; Інкасатори
 майбутнього — **В. Венг-
 ров**; Нариси: Дніпрянські
 пороги — **М. Лебедь**; Ка-
 тастрофа в Дортмунді —
В. І.; Ніч на старому ба-
 зарі — **П. Кр.**; В країні
 поліцейського чобота —
В. Поліщук; Смичка з се-
 лом — **Кр. Ко**; та інші.
 В журналі біля 70 ілю-
 страцій.

ЗМІСТ Ч. 6. Оповідання:
 З нетрів сільських —
Ф. Крушина; Вихор у за-
 тишку — **О. Слісаренко**;
 Комсомолка - поема —
Грицька Косяченка; Гумо-
 реска: В лазні — **Василь
 Чечвянський**; Нариси: По-
 хорон Н. Н. Наріманова
 — **П. Кр.**; Крайча еластич-
 ної реакції — **В. Пол щук**;
 Вій — **П. М.**; Нафтові фон-
 тани — **М. Пятигорський**;
 Український Вело-Форд
 — **М. Савелов**; Березіль
 — **М. Дацків**; Українці в
 Москві — **Давід Хаїт**; та
 інші. В журналі біля 70
 ілюстрацій.

N6

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

**ІЛЮСТРОВАННИЙ
ДВОХТИЖНЕВИК**

ВСЕСВІТ

за редакц. В. БЛЯКИТНОГО.

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на ВСЕ-
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РА, МУЗИКИ, МІСТЕЦТВА, САТИРИ — ГУМОРУ, НАУКИ

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на **ВСЕ-**
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА, САТИРИ та ГУМОРУ, НАУКИ,
ТЕХНІКИ, СПОРТУ, то що.

ЗАПРОШЕНІ ДО СПІВРОБІТНИЦТВА:

Тео Авербах, Бахтадзе, (Грузія), Д. Бузько, Бажан, Біла-Криниця, К. Богуславський, С. Божко (Кам'янець), Л. Болобан, проф. А. І. Белецький, Остап Вишня, І. Врона, Вериківський, Ванін, С. Вагранська, П. Ванченко, П. Голота, М. Горбань, Городовенко, Б. Глаголін, М. Ган (Нью-Йорк), Цішка Гартни (Білорусь), І. Дніпровський, О. Довженко (Сашко), В. Радиш, О. Дорошневич, М. Доленго, В. Десняк, О. Досвітній, С. Драгоманів, Шалва-Дадіані (Грузія), Г. Епін, Елева, Н. Зелінський (Москва), М. Йогансен, В. Іволгин, М. Ірчан (Вініпег), О. Копиленко, Г. Коцюба, І. Кириленко, проф. Б. Братко, П. Козицький, О. Корж, Б. Колос, Кручинін, Куліш (Одеса), Л. Ковалів (Київ), Ів. Кулик (Канада), Л. Курбас (Одеса), В. Коряк, Н. Калюжний (Прага), Евг. Касяненко (Берлін), М. Любченко, В. Лазурський, А. Любченко, М. Лебідь (Катеринослав), П. Лісовий, Б. Лопатинський, М. Лейтес, Ю. Масютин, В. Меллер, Юр. Меженко, І. Микитенко, Миколюк, М. Майський, Мандельберг, Я. Мамонтів, Н. Мірза-Аваньянц, К. Німчинов, Валер Проноза, П. Панч, Л. Предславич (Одеса), В. Поліщук, С. Пилипенко, М. Панченко, А. Приходько (Прага), С. Радугин, В. Сосюра, М. Семенко, О. Слісаренко, І. Сенченко, В. Седлер, О. Соколовський (Київ), Ф. Соболев, Ю. Смоліч, П. Тичина, Микола Терещенко, Марк Терещенко, проф. І. Турнелътауб, Б. Ткаченко, Ф. Таран, М. Тарновський (Нью-Йорк), Ізм. Уразов, А. Уразова, П. Усенко, В. Фомицький (Москва), Футорянський, М. Хвильовий, Х. Холодний, М. Христовий, Б. Червоний, Г. Шнурупій, С. Щупак, Ів. Шевченко (Севастополь), И. Шевченко, В. Ярошенко, М. Якович, М. Яворський, М. Яловий, Ю. Янубський, Сандро Еулі (Грузія), фотограф А. П. Плахтій.

ПЕРЕДПЛАТА:

на місяць 60 к.
поодинокі число . 30 к.

Гроші і передплату слати по адресі:

Видавництво газ. „ВІСТІ ВУЦВК“
Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.